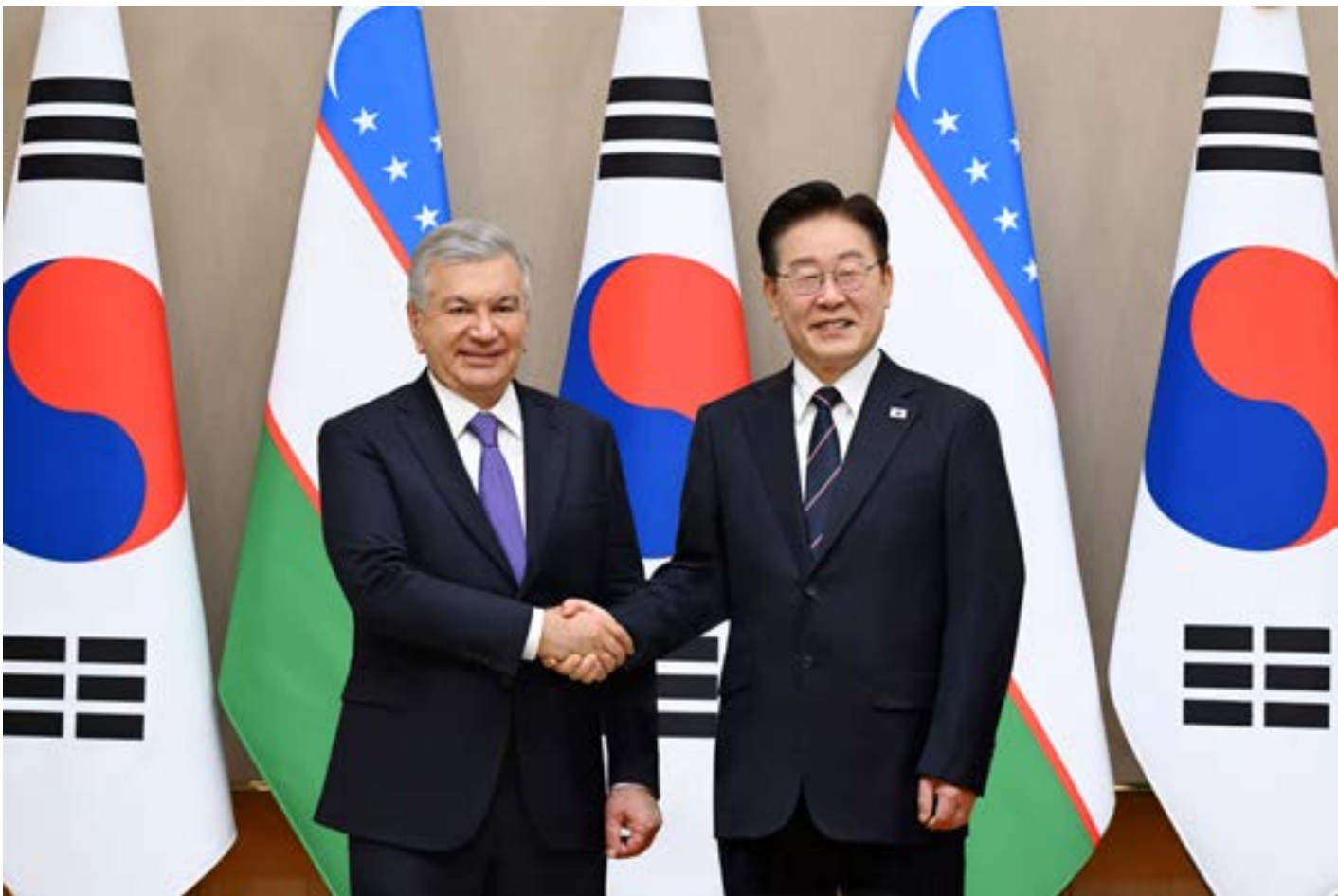

ЎЗБЕКИСТОН ВА КОРЕЯ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ СТРАТЕГИК ШЕРИКЛИК МУНОСАБАТЛАРИ ХАЛҚЛАР ЎРТАСИДАГИ ДЎСТЛИК RIШТАЛАРИНИ МУСТАҲКАМЛАШГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Корея Республикаси Президенти Ли Чжэ Мённинг таклифига биноан давлат ташрифи билан ушбу мамлакатда бўлиб турибди.

Давлатимиз раҳбари 13 сентябрь кунни рафиқаси ҳамроҳлигида давлат ташрифи билан Сеул шаҳрига келди.

Корея Республикаси Ҳарбий-ҳаво кучларининг Сеулдаги авиабазасида олий мартабали меҳмонларни тантанали кутиб олиш маросими бўлиб ўтди.

Президентимиз шарафига Фахрий қоровул саф тортди, артиллерия тўпларидан салют берилди.

Ўзбекистон Президентини Корея Республикаси Бош вазири Ўринбосари — иқтисодий ва молия вазири Ку Ён Чхоль ҳамда бошқа расмийлар кутиб олди.

Давлат ташрифи билан Сеул шаҳрига келган Президент Шавкат Мирзиёевни Корея Республикасида меҳнат қилаётган ва

тахсил олаётган ватандошларимиз самимий қарши олдилар.

Давлатимиз раҳбари юртдошларимиз билан суҳбатлашиб, уларнинг фаолияти, ўқиши ва келажақ режалари билан қизиқди.

Мулоқот чоғида мамлакатимизда кечатган янгиланишлар, ватандошларимизнинг орзу-интилишлари ҳамда таширф доирасида бўлажақ тадбирларнинг аҳамияти ҳақида фикр алмашилди.

Президентимиз уларга иш ва ўқишида муваффақиятлар тилаб, Кореяда эгалланаётган замонавий билим, кўникама ва тажриба келгусида мамлакатимиз равақли ва халқимиз фаровонлигига хизмат қилишига ишонч билдирди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Корея Республикасига давлат ташрифи доирасидаги тадбирлар 14 сентябрь кунни юрт озодлиги ва мустақиллиги йўлида жон фидо қилган ватанпарварлар хотирасига эҳтиром кўрсатишдан бошланди.

Давлатимиз раҳбари рафиқаси билан бирга Сеулдаги Миллий ёдгорлик мажмуасига таширф буюриб, Хотира устуни пойига гулчамбар қўйди ҳамда Фахрий меҳмонлар китобида қайд ёзиб қолдирди.

Корея Республикаси Президентининг “Чонг Ва Дэ” қароргоҳида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевни расмий кутиб олишга бағишланган тантанали маросим бўлиб ўтди.

Давлатимиз раҳбари ва рафиқасини Президент Ли Чжэ Мён ва рафиқаси қарши олдилар.

Олий мартабали меҳмон шарафига Фахрий қоровул саф тортди. Икки давлат мадҳиялари янгради. Президентлар қоровул сафи олдида ўтиб, расмий делегациялар аъзоларини қутладилар.

Давлатимиз раҳбари “Чонг Ва Дэ” саройининг Фахрий меҳмонлар китобида қайд ёзиб қолдирди.

Шундан сўнг Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Сеул шаҳрида Корея Республикаси Президенти Ли Чжэ Мён билан тор доирада ҳамда расмий делегациялар аъзолари иштирокида музокара ўтказди.

Ўзбекистон — Корея алоҳида стратегик шериклигини янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш масалалари атрофида муҳокама қилинди.

Корея Республикаси Президенти давлатимиз раҳбарини самимий қутлаб, ушбу таширф икки мамлакат ўртасидаги дўстлик ва ўзаро ҳурмат тамойиллари асосида ривожланиб келаётган муносабатлар тарихида муҳим воқеа эканини қайд этди.

Ўз навбатида, Ўзбекистон етакчиси Корея Республикаси ўтган йиллар давомида юртимизнинг ишончли дўсти ва энг муҳим иқтисодий ҳамкорларидан бирига айланганини таъкидлади.

Бу борада товар айланмаси ва инвестициялар кўрсаткичлари ўсиб бораётгани мамнуният билан қайд этилди. Ўзбекистонда Корея сармояси иштирокидаги 700 дан ортиқ кўшма корхона фаолият юритмоқда.

Корея халқаро ҳамкорлик агентлиги, Эксимбанки ва “EDCF” жамғармаси билан ҳамкорлик доирасида тиббиёт ва соғлиқни сақлаш, саноат, АКТ, қишлоқ ва сув ҳўжалиги, энергетика, инфратузилма, таълим соҳаларида ўнлаб лойиҳалар амалга оширилмоқда.

Музокаралар давомида парламентлар, вазирилик ва идоралар, ҳудуд раҳбарлари ҳамда ишбилармон доиралар ўртасидаги алоқаларни фаоллаштириш зарурилиги қайд этилди.

Давлатимиз раҳбари Корея Республикаси билан иқтисодий ҳамкорлигини янада кенгайтиришининг бешта устувор йўналишини айтиб ўтди.

Булар — савдо алоқаларини кенгайтириш, инвестициялар ҳажмини ошириш,

муҳим минераллар, транспорт ва инфратузилма соҳаларида ҳамкорлиқни ривожлантириш. Жорий таширф аъзолари бўйича инвестиция портфели кўлами янада кенгайди. Хусусан, умумий қиймати қарийб 12 миллиард долларлик истиқболли лойиҳалар тайёрланган. Корея Эксимбанки билан Стратегик ҳамкорлик дастури қабул қилинган.

Томонлар Кореянинг илғор технологиялари ҳамда Янги Ўзбекистоннинг ресурслар ва саноат борасидаги салоҳиятига асосланган мустаҳкам инновацион ва технологик альянсни шакллантиришга алоҳида эътибор қаратдилар.

Альянс фаолиятини ахборот технологиялари ва киберхавфсизлик соҳалари ҳамда тиббиёт, соғлиқни сақлаш ва фармацевтика саноатида юқори технологияли ва рақамли ечимларни жорий этиш каби устувор йўналишларга қаратиш таклифи этилди.

Ҳарбий-техник ҳамкорлиқни ривожлантириш, жумладан, идоралараро алоқаларни кенгайтириш, кўшма тадбирлар ташкил этиш ва ҳарбий мутахассисларни ўқитишга тайёрлик билдирилди.

Ташриф арафасида икки мамлакат ўртасидаги ҳамкорлик тарихида илк бор ўтказилган Ҳудудлараро форум натижалари юқори баҳоланди. Кейинги форумни Самарқанд шаҳрида ўтказишга келишиб олинди.

Президентлар музокаралар давомида таълим ва кадрлар тайёрлаш соҳасидаги ҳамкорлиқни чуқурлаштиришга алоҳида ургў бердилар.

Ўзбекистонда Жанубий Корея университетларининг тўртта филиали фаолият юритиб, педагогика, АКТ, муҳандислик, рақамли технологиялар ҳамда замонавий иқтисодиётнинг бошқа устувор йўналишларида юқори малакали кадрларни тайёрлаётгани мамнуният билан қайд этилди.

Бундан ташқари, Ўзбекистонда KOICA кўмағида ташкил этилган 5 та касб-ҳунарга ўқитиш маркази самарали фаолият юритмоқда. Ушбу марказлар ёшларимизга келгусида қобилияти ва салоҳиятини рўёбга чиқариш учун ўз билим ва кўникмаларини оширишга кенг имкониятлар тақдим этмоқда.

Кадрлар тайёрлаш бўйича амалий тажриба алмашишда икки мамлакат олий таълим муассасалари ректорлари форуми муҳим ўрин тутуши алоҳида таъкидланди.

Муносабатларни ривожлантиришда халқлар ўртасидаги ўзаро англашув ва дўстлик

ришталарини мустаҳкамлашга хизмат қиладиган маданий алмашинув муҳим аҳамиятга эга экани қайд этилди.

Давлатимиз раҳбари кўп сонли корейс диаспораси Ўзбекистон кўп миллатли оиласининг ажралмас қисми ҳамда мамлакатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги “маънавий кўприк” эканини таъкидлади.

Ушбу ўзига хос гуманитар алоқаларини янада ривожлантириш мақсадида 2027 йилни “Маданият ва ўзаро алмашинув йили” деб эълон қилиш ҳамда кўшма маданий-гуманитар тадбирларни ўтказиш бўйича келишувга эришилди.

Яқунда муҳокама қилинган минтақавий ва халқаро аҳамиятга молик масалалар юзасидан томонларнинг позициялари яқинлиги ҳам тасдиқланди.

Сеул шаҳрида ўтказилган олий даражадаги музокаралар аъунлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Корея Республикаси Президенти Ли Чжэ Мён ҳузурида икки томонлама ҳужжатларни алмашиш маросими бўлиб ўтди.

Тўпلامдан савдо-иқтисодий, инвестициявий, гуманитар ва бошқа соҳалардаги шериклигини янада ривожлантириш ва мустаҳкамлашга қаратилган шартнома ва битимлар ўрин олди.

Булар — транспорт, авиация, қишлоқ ҳўжалиги, туризм, сунъий интеллект, техник кўмак, олий, мактаб ва мактабгача таълим, тиббий маҳсулотларни тартибга солиш, агроф-муҳитни муҳофаза қилиш, иқлим ўзгаришига қарши курашиш, интеллектуал мулкни ҳимоя қилиш, архив иши ва бошқа соҳалардаги ҳамкорликка оид ҳужжатлар.

“Чонг Ва Дэ” қароргоҳида бўлиб ўтган олий даражадаги музокаралардан сўнг Ўзбекистон Республикаси ва Корея Республикаси етакчилари ҳамда рафиқалари мулоқоти Президент Шавкат Мирзиёев шарафига Президент Ли Чжэ Мён номидан уюштирилган давлат қабулида давом эттирилди.

Самимий меҳмондўстлик ва ўзаро ҳурмат муҳити давлат раҳбарлари ўртасидаги юксак ишонч, икки халқ яқинлиги ҳамда Ўзбекистон — Корея дўстлиги мустаҳкам эканининг яна бир ёрқин ифодаси бўлди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Корея Республикасига давлат ташрифи давом этмоқда.

ЎЗА

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ОЧИҚ ВА ПРАГМАТИК СИЁСАТИ ЯНГИ ҲАМКОРЛИК УФҚЛАРИНИ ОЧМОҚДА

Шундай чоғлар бўладики, ҳаяжон, қувонч ва фахрни бир вақтда ҳис этасиз. Бундай кучли ҳиссиёт чоғида фикрларни бир тизгинга солиб, уни ифода этиш... очиги, осон эмас. Мен ҳам айнаи дам худди шундай туйғулар гирдобидаман. Бунга Президентимизнинг Корея Республикасининг нуфузли нашрлари — “Chosun Ilbo”нинг инглиз тилидаги платформаси бўлмиш “The Chosun Daily” ҳамда “The Korea Herald” газетасида “Ўзбекистон ва Корея Республикаси: ўзгаришлар даврида келажақ сари интилаётган ҳамкорлик” мақоласи сабаб бўлди.

Ушбу мақола ҳақидаги фикрларга ўтишдан олдин бир жиҳатга эътибор қаратмоқчиман. Яъни ҳозир халқаро майдонда янги Ўзбекистондаги ислохотлар юксак эътироф этилапти.

Айнаи дамда қисқа вақтда бундай катта қарашнинг сири, формуласи қандай деган саволлар ҳам берилапти. Бу саволларнинг жавобини халқимиз яхши билади.

Президентимизнинг сиёсий иродаси сабаб инсонни қадрлаш устувор вазифага айланди. Давлат идоралари халққа хизмат қиладиган тизимга ўтди. Мамлакатимиз дунёга очилди. Умуман, ўтган ўн йилликдаги катта ислохотлар сабаб халқнинг ишончи ортди. Элимизда “Ҳақ ишни халқ қўллар” деган нақл бор. Берилган ишончга жавобан биз ягона халқ, бир бутун ватан бўлиш шаклландик. Ютуқларимизнинг сири инсонни қадрлаш, ислохотларни рақамлар эмас, ҳаётинг натижага қараб амалга ошириш ва шу орқали ишончини мустаҳкамлашда! Бирдамлигимизда!

Янгиланишлар натижасида халқаро майдонда ҳам мамлакатимиз нуфузи

юксалди. Биз билан ҳамкорлик қилишга қизиқиш кескин ошди. Ўзбекистон — Жанубий Корея муносабатлари ҳам шунга яраша янгича мазмун ва салоҳият касб этиб бормоқда.

“Ўзбекистон ва Корея Республикаси: ўзгаришлар даврида келажақ сари интилаётган ҳамкорлик” мақоласида бундай ёзилган: “Бугун Ўзбекистон — Корея муносабатлари алоҳида стратегик шериклик даражасига кўтарилиб, нихоятда чуқур мазмун, улкан кўлам ва юксак ишончга асосланган, жадал ривожланаётган ҳамкорликка айланди”.

► Давоми 3-бетда

Вон До Ён: “ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИНИНГ КОРЕЯ РЕСПУБЛИКАСИГА ДАВЛАТ ТАШРИФИ АЛОҲИДА АҲАМИЯТГА ЭГА”

Корея Республикасининг мамлакатимиздаги элчиси Вон До Ён Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Сеулга давлат ташрифи арафасида “Дунё” АА мухбирига эксклюзив интервью берди.

— Жаноб элчи, Ўзбекистон ва Корея Республикаси ўртасидаги алоҳида стратегик шериклик муносабатларининг бугунги даражасини қандай баҳолайсиз? Сизнингча, қайси йўналишлар уларнинг истиқболдаги ривожини белгилаб беради?

— Аввало, ушбу интервьюни бераётганимдан жуда ҳам мамнуналигимни изҳор қиламан!

Корея Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси 2019 йили алоҳида стратегик шериклик муносабатларини ўрнатган. Бугун, фикримча, ушбу алоқалар

мисли кўрилмаган юксак ривожланиш даражасига етди. Турли соҳаларда ҳамкорлик фаол ривожланмоқда. Инвестициялар ва савдо ҳажми кенгаймоқда. Шунингдек, Ўзбекистонга келаётган корейлик сайёҳлар сони ортиб бормоқда. Ҳозир 100 мингга яқин Ўзбекистон фуқароси меҳнат қилиш ёки таълим олиш мақсадида Жанубий Кореяда бўлиб турибди. Умуман олганда, икки мамлакат ўртасидаги муносабатлар тобора мустаҳкамланиб бормоқда.

Ҳамкорлиқнинг истиқболли йўналишларига келсак, бугун мамлакатларимиз қайта ишлаш саноати ва транспорт инфратузилмаси каби аънаваний йўналишларда муваффақиятли ҳамкорлик қилмоқда. Шу билан бирга, сунъий интеллект, фармацевтика, биотехнологиялар каби келажакка йўналтирилган илғор тармоқлар, шунингдек, иқлим ўзгариши соҳасидаги алоқалар фаоллашмоқда.

► Давоми 2-бетда

ДУНЁ НИГОҲИ ЯНА САМАРҚАНДА

Мамлакатимиз 46-Бутунжаҳон шахмат олимпиадасига мезбонлик қилмоқда

Қадимий ва навқирон Самарқанд яна бир бор дунё нигоҳини ўзига қаратди. Асрлар давомида илм-фан, савдо ва буюқ маданиятлар чорраҳаси бўлган бу кўҳна замин тагин башариёт ақл-заковатининг маёғи ўлароқ порлаётган.

15 сентябрь кунни Самарқанд шаҳридаги “Silk Road” халқаро туризм марказида 46-Бутунжаҳон шахмат олимпиадаси тантанали равишда очилади. 1927 йилдан буён ўтказиб келинаётган ва қитъаларни бирлаштирувчи ушбу нуфузли мусобақа тарихида Марказий Осиёда Ўзбекистон илк бор шахмат оламининг энг йирик жамоавий турнирига мезбонлик қилапти. 2022 йил 31 июль — 9 август кунлари Халқаро шахмат федерациясининг Ҳиндистоннинг Ченнай шаҳрида бўлиб ўтган конгрессида 46-Бутунжаҳон шахмат олимпиадаси ҳамда FIDEнинг навбатдаги конгресси

2026 йилда Ўзбекистонда ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилинган эди. Дарҳақиқат, айнаи тарихий танлов ўз-ўзидан ёки тасодиф туфайли юз бергани йўқ, бу янги Ўзбекистондаги узокни кўзлаган ва пухта ўйланган тараққиёт йўлининг мантиқий ҳосиласидир. Бу мамлакатимизда ёшларнинг интеллектуал қувватига тикилаётган улкан сармоялар халқаро майдонда давлатимиз нуфузини юксалтириш баробарида ўзининг чинакам медалларини бера бошлаганини англатади.

► Давоми 3-бетда

2026 йил 15 сентябрь, 190-сон

Вон До Ён: “ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИНИНГ КОРЕЯ РЕСПУБЛИКАСИГА ДАВЛАТ ТАШРИФИ АЛОҲИДА АҲАМИЯТГА ЭГА”

Бошланиши 1-бетда

Бироқ оддий инсонлар ўртасидаги ришталар ҳамкорликнинг негизини ташкил қилади. Ўзбекистондаги корейс диаспораси ўзаро муносабатларимизнинг мустақкам замини бўлиб хизмат қилмоқда.

— Шу кунларда Ўзбекистон Республикаси Президенти Сеулда давлат ташрифи билан бўлиб турибди. Шунингдек, “Марказий Осиё — Корей Республикаси” шаклидаги биринчи саммит бўлиб ўтади. Жанубий Корея томони ушбу тадбирларга қандай эътибор қаратмоқда ва ўзаро ҳамкорликни янада чуқурлаштириш ҳамда Корей Республикасининг Марказий Осиё давлатлари билан шериклигини мустақкамлаш йўлида қандай аниқ қелишувлар ва амалий натижаларга эришиш кутилмоқда?

— Ўзбекистон Республикаси Президент Шавкат Мирзиёевнинг Жанубий Кореяга давлат ташрифи алоҳида аҳамиятга эга.

16 сентябрь кuni Сеулда бўлиб ўтadиган “Корей Республикаси — Марказий Осиё” шаклидаги саммит тарихда илк бор олий даражада ташкил этилди. 2007 йилдан буён вазирлар даражасида ўтказиб келинаётган учрашувлар давлат раҳбарлари даражасига кўтарилмоқда.

Жанубий Кореяда кўплаб халқаро тадбирлар ва учрашувлар уюштирилди, бироқ “Корей Республикаси — Марказий Осиё” саммити жорий йилдаги ягона кўп томонлама саммитга айланади. Айнан шунинг учун ҳам у алоҳида аҳамиятга эга.

Унда муҳим ҳужжатлар тўплами имзоланиши ва ҳамкорликни мустақкамлаш бўйича қатор чора-тадбирлар эълон қилиниши кутилмоқда. Ушбу ҳужжатлар нафақат транспорт инфратузилмаси, қайта ишлаш саноати ёки иқлим ўзгариши каби соҳаларни, балки Ўзбекистон учун манфаатли бўлган соғлиқни сақлаш ва таълим каби йўналишларни ҳам қамраб олади.

Лекин энг муҳими, Президент Шавкат Мирзиёевнинг Сеулда давлат ташрифи икки етакчининг бир-бирига янада яқин бўлиши учун қимматли имконият бўлади деб ҳисоблайман.

Икки Президентда кўплаб муштарак жиҳатлар мавжуд. Улар икки марта мулоқот қилган. Ўтган йили Президент Шавкат Мирзиёев билан биринчи телефон мулоқоти бўлиб ўтган эди. Кейинроқ давлат раҳбарлари БМТ Бош Ассамблеяси доирасида учрашди. Бўлажак саммит эса учинчи мулоқот бўлади.

Икки етакчи ўртасида аллақачон яқин муносабатлар қарор топган, бироқ Сеулга давлат ташрифи янада чуқур мулоқот олиб бориш ва амалий ҳамкорликни изчил ривожлантириш учун қўлай имконият бўлишига ишонаман.

Юқорида қайд этганимдек, икки етакчида кўплаб умумий жиҳатлар мавжуд. Президент Шавкат Мирзиёев ҳудудларни мутаносиб ривожлантириш муҳимлигини таъкидлаб, 2026 йилни “Маҳаллани ривожлантириш ва жамиятни юксалтириш йили” деб эълон қилди. Президент Ли Чжэ Мён ҳам ушбу масалага катта эътибор қаратмоқда.

— 2026 йил бошидан буён Ўзбекистон ва Корей Республикаси ўртасидаги товар айирбошлаш ҳажми 12 фоиз кўпайди. Юртимиз иқтисодиётига жалб этилган Жанубий Корея инвестицияларининг умумий ҳажми эса 8 миллиард доллардан ошди. Мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро савдонинг янада ўсиш салоҳиятини қандай баҳолайсиз? Ўзбекистонга Корей инвестициясини жалб этиш ва қўшма лойиҳаларни амалга ошириш учун яна қайси тармоқ ва йўналишларни истиқболли деб ҳисоблайсиз?

— Корей Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги инвестициялар ва савдо ҳажми сезиларли даражада ортмоқда. Фикримча, ҳамкорликни янада ривожлантириш имконияти деярли чексиз. Корей Республикасининг Ўзбекистондаги элчиси сифатида мен буни ҳар кuni ҳис қиламан.

Агар бугун амалга оширилаётган муҳим лойиҳалар ҳақида гапирсак, Жиззахдаги “KIA” автомобилларини ишлаб чиқариш заводиани эсга олиш мумкин. Илгари ушбу корхонада “Sonet” модели тайёрланган бўлса, энди маҳсулотлар қаторига “K3” русумидаги замонавий машиналар ҳам қўшилди.

Жанубий Кореядан олиб келинган “Жалолиддин Мангуберди” юқори тезликда ҳаракатланувчи поезд яқинда Тошкент — Хива — Тошкент йўналиши бўйлаб ҳаракатлана бошлади.

Икки томонлама муносабатлар қанчалик мустақкамланиб бораётгани, Жанубий Корея компаниялари Ўзбекистон бозорига нечоғлиқ фаол кириб келаётгани ва сармоя жалб этаётганига амалда кўпчилик гувоҳ бўлиб турганига ишонаман.

Бугунги салмоқли инвестициялар қаторида робот ишлаб чиқариш билан шугулланувчи “Robotis” компаниясини ҳам қайд этиш мумкин. Мазкур компания Ўзбекистонга тахминан 100 миллион доллар миқдорда сармоя киритмоқда ва роботлар учун бўғин ишлаб чиқариш заводини бунёд этмоқда. Бундан ташқари, “АНА” компанияси Фарғона вилоятида электрон доскалар заводини ишга туширади.

Икки давлат ўртасидаги иқтисодий алоқаларни мустақкамлашга туртки берувчи куч уларнинг бир-бирини тўлдирга олиш салоҳиятидир. Жанубий Корея юқори технологик ривожланиш даражасига эга, Ўзбекистон эса нафақат бой табиий ресурслар ва фойдаланиш қазилмаларга, балки юқори малакали кадрларга эга. “Robotis” компаниясининг Ўзбекистонда ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш тўғрисида қарор қабул қилишида ушбу жиҳат ҳам аҳамият касб этди.

Мамлакатларимиз ўта муҳим фойдаланиш қазилмаларини биргаликда қидириш ва ўзлаштириш, юқори қўшилган қийматга эга маҳсулотлар ишлаб чиқариш, шунингдек, уларни Жанубий Корея, ЕИ давлатлари ва бошқа мамлакатларга экспорт қилиш масалаларини фаол муҳокама қилмоқда.

— Мамлакатларимиз таълим соҳасидаги ҳамкорликни фаол ривожлантирмоқда. Ўзбекистонда Жанубий Корея университетларининг филиали очилмоқда. Қўшма таълим дастурлари қўлама кенгаймоқда. Ушбу ҳамкорликнинг янги Ўзбекистон иқтисодиёти учун малакали мутахассислар тайёрлашдаги ўрнини қандай баҳолайсиз?

— Кўпчилик мендан Жанубий Корея иқтисодий тараққиётининг асосий ҳаракатлантирувчи кучи нима бўлгани ҳақида қизиқиб сўрайди. Мен одатда “Бу инсон капиталига киритилган инвестициялардир”, деб жавоб бераман. Менимча, Кореянинг жадал ривожланиши айнан таълимга киритилган катта миқдордаги сармоя билан боглиқ эканига ҳеч ким шубҳа қилмайди.

Шу маънода, нафақат Корей Республикаси университетларининг Ўзбекистондаги филиаллари, балки мамлакатимиздаги олий таълим муассасаларида тахсил олаётган ўзбекистонлик талабалар ҳам муҳим аҳамият касб этмоқда. Хусусан, ҳозир 15 мингта яқин ўзбекистонлик Жанубий Кореяда турли йўналишлар бўйича таълим олмақда.

Ушбу ешлар илгор технологиялар ва замонавий мутахассисликларни ўрганиб, Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришга ўз хиссасини қўшади. Бу эса мамлакатингизга келажак сари сифатли қадам ташлаш ва ривожланган мамлакатлар даражасига янада яқинлашиш имконини берувчи ижобий муҳит яратишда гоят муҳим. Бугун Ўзбекистон изчил равишда айнан шу йўналишда ҳаракат қилмоқда.

— Ўзбекистон ва Корей Республикаси халқлари ўртасида мустақкам гуманитар алоқалар қарор топган. Маданий алмашинувлар ва ўзаро туризмни янада кенгайтириш, шунингдек, янги лойиҳаларни амалга ошириш истиқболларини қандай баҳолайсиз?

— Аввало, Жанубий Кореяда Ўзбекистон маданиятига қизиқиш ортиб бораётганини таъкидламоқчиман.

Сеулда Марказий Осиё кўчаси бор. Дўстларим ўзбек ресторонларига бориб, миллий таомлар, жумладан, палов ва кабобни табиб кўришни одат қилган.

Оддий инсонлар ўртасидаги алоқалар ва маданий ҳамкорликни ривожлантириш учун, энг аввало, уларнинг бир-бирига ўзаро қизиқишини қўллаб-қувватлаш зарур деб ҳисоблайман. Мени жуда қувонтирадиган жиҳат шуки, Корей Республикасида Ўзбекистонга қизиқиш муттасил ортиб бормоқда. Бунга катта аҳамият бераман ва ўта ижобий баҳолайман.

Айнан шунинг учун ҳам Ўзбекистонга келаётган корейлик сайёҳлар сони жадал қўпаймоқда. Ўтган йили мамлакатингизга

корейс миллатига мансуб 45 мингта яқин фуқаро келди ва бу кўрсаткич бир йил олдингига нисбатан 15–20 фоиз кўп бўлди.

Ўз навбатида, Ўзбекистонда Жанубий Корея маданияти, таомлари, косметикаси ва бошқа соҳаларига катта қизиқиш билдирилаётгани учун миннатдорлик билдираман.

Бундай қизиқиш қатор амалий ҳамкорлик лойиҳаларини ҳаётга татбиқ этишга хизмат қилмоқда деб биламан. Масалан, фармацевтика кластери доирасида Корей Республикасининг Ёнсе университети билан ҳамкорликда фармацевтика факультети ташкил этилмоқда. Келгусида ушбу лойиҳани кенгайтириш режалаштирилган бўлиб, нафақат Жанубий Кореянинг биотехнология компаниялари, балки косметика компаниялари ҳам бу ерда ўз маҳсулотларини ишлаб чиқаришни йўлга қўйишни режалаштирмоқда. Шундай қилиб, Жанубий Корея маданиятига қизиқиш ва K-beauty феномени Ўзбекистонда Корей маҳсулотларини ишлаб чиқариш бўйича аниқ лойиҳаларни амалга оширишга хисса қўшмоқда.

Маданий ҳамкорлик босқичма-босқич амалий ва иқтисодий шерикликка айланиб бораётганини жуда ижобий сигнал деб биламан.

— Ўзбекистон ва Жанубий Корея ҳамкорлигининг кейинги ўн йиллиги ҳақида гапирсак, 2035 йилга бориб икки мамлакат ўртасидаги стратегик шериклигини қандай кўришни истардингиз? Қайси йўналишлар унинг асосий таянчларига айланиши мумкин?

— 2035 йилга бориб, Ўзбекистон янада юқори натижаларни қўлга қиритишига ишонаман.

Президент Шавкат Мирзиёевнинг етуқ раҳбарлигини ҳамда ҳар кuni иш жараёнида ҳамкорлик қилаётган ўзбекистонлик давлат хизматчилари фаолиятини кузатар эканман, Ўзбекистон юксак марралар сари дадил қадам ташлаётганига гувоҳ бўлмоқдам.

Сўнгги 30 йилда Жанубий Корея Ўзбекистоннинг ишончли ҳамкори бўлиб келди. Агар келгуси 10 йилда ўзаро ҳамкорлик таърибиси ана шундай суръатда бойишда давом этса, Сеулнинг Ўзбекистон учун алоҳида стратегик шерик сифатидаги ўрни ва мақоми янада мустақкамланади.

Биз Жанубий Корея — Ўзбекистон муносабатларини алоҳида стратегик шериклик деб атаймиз. Бироқ менга энг ёқадигани “қардош мамлакатлар” иборасидир. 2035 йилга бориб мамлакатларимиз нафақат қардош давлатлар, балки энг яқин ва энг ахил биродарларга айланади.

Фурсатдан фойдаланиб, ушбу қардошлик муносабатларининг негизини ташкил этувчи ҳамкорликнинг асосий йўналишларидан бири сифатида транспорт инфратузилмасига алоҳида эътибор қаратмоқчиман. Бугун Ўзбекистон “денгизга чиқиш имкони бўлмаган мамлакат (landlocked country)” мақомидан “куруқлик орқали богланган мамлакат (land-linked country)” мақомига ўтиш учун катта саяё-ҳаракатларни амалга оширмоқда. Бу Ўзбекистоннинг тараққиёт этган давлатга айланиши учун энг муҳим турткилардан бири бўлиб деб биламан.

Мамлакатларимиз ушбу саяё-ҳаракатларда анчадан буён фаол иштирок этмоқда. Масалан, “Янги Тошкент” аэропорти қурилиши лойиҳасида “Incheon International Airport” асосий ҳамкор сифатида қатнашмоқда. Биз, шунингдек, темир йўл соҳасида ҳам фаол ҳамкорлик қилмоқдамиз. Жумладан, мен юқорида тилга олган “Жалолиддин Мангуберди” тезорар поездларини етказиб беришни кенгайтириш масаласи ҳам кўриб чиқилмоқда.

Ушбу биргаликдаги саяё-ҳаракатлар орқали Жанубий Корея Ўзбекистоннинг ҳақиқий маънода “куруқлик орқали богланган мамлакат”га айланишида бундан буён ҳам ишончли ҳамкор ролини ўйнаш ниятида.

Икки мамлакат ўртасидаги инсоний алоқаларга келсак, бу ерда 170 минг кишилик корейс диаспораси алоҳида роль ўйнайди. Келгусида Корей Республикасида яшовчи Ўзбекистон фуқаролари сони 100 мингдан 200–300 мингга, Ўзбекистонга келаётган корейслар сони эса 50–100 минггача кўпайишига умид қиламан.

Бундай инсоний алоқалар мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни янги босқичга олиб чиқиш ва Жанубий Корея билан Ўзбекистонни чинакам қардош давлатларга айлантириш имконини берувчи мустақкам таянч бўлишига ишонаман.

2026 йил 13-16 сентябрь кунлари Ўзбекистон Президенти давлат ташрифи билан Жанубий Кореяда бўлади ва “Марказий Осиё — Корей Республикаси” биринчи саммитида иштирок этади.

ЎЗБЕКИСТОН ВА ЖАНУБИЙ КОРЕЯ ЯНГИ СТРАТЕГИК БОСҚИЧГА ҚАДАМ ҚЎЙМОҚДА

Сеул шаҳрида мутахассислар ҳозирда ноқ тарихий деб атаётган воқеа — “Марказий Осиё — Корей Республикаси” биринчи саммити бўлиб ўтади. Марказий Осиёнинг бешта давлати ва Жанубий Корея етакчилари бир даврада тўпланиб, келгуси йиллар учун ҳамкорлик йўналишларини белгилла олади.

Ушбу саммит Ўзбекистон учун алоҳида аҳамият касб этади. Мазкур йирик тадбир ўзаро муносабатларнинг ўттиз йилдан зиёд изчил давом этиб келаётган ривожланишининг юқори чўққиси ҳамда айни вақтда янги ва янада улкан босқичнинг бошланғич нуқтаси бўлади.

Икки халқ алоқалари тарихи асрлар қаърига бориб тақалади. Кенг тарқалган илмий талқинга кўра, Самарқанддаги Афросиёб саройининг машҳур деворий суратларида қадимги Когурё давлати элчилари тасвирланган.

Буюк ипак йўли халқларни нафақат савдо-сотик, балки ғоялар, билимлар ва технологиялар алмашинуви орқали ҳам боглаган. Бугун Ўзбекистон ва Жанубий Корея ушбу ҳамкорликни рақамли ва технология шаклда қайта тиклаб, тарихий хотирани замонавий тараққиёт асосида ривожлантирмоқда.

Жанубий Корея Ўзбекистон мустақиллигини 1991 йил 30 декабрь кuni тан олган. 1992 йил 29 январда эса мамлакатлар ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилган. Ушандан буён олий даражада 20 та саммит бўлиб ўтди. Бу сиёсий мулоқотнинг изчиллиги ва шиддатидан далолат берувчи муҳим кўрсаткичдир.

2006 йилда Стратегик шериклик тўғрисидаги қўшма декларация имзолан-

гани муҳим босқич бўлди. 2019 йилда муносабатлар алоҳида стратегик шериклик даражасига кўтарилди.

Сўнгги йиллардаги сиёсий алоқалар динамикаси кишини ҳайратга солади. 4 та саммит ва БМТ Бош Ассамблеяси сессиялари доирасида олий даражадаги 2 та учрашув бўлиб ўтди. Шу билан бирга, давлат раҳбарлари телефон орқали мулоқот қилиб, сиёсий муносабатларни янада мустақкамлади.

Икки мамлакатнинг халқаро ташкилотлар доирасида бир-бирининг номзодлари ва ташаббусларини ўзаро қўллаб-қувватлаши алоҳида эътиборга лойиқ. Сеул Ўзбекистон томонидан тақлиф этилган Бош Ассамблея резолюцияларига бир неча бор ҳаммуаллифлик қилган.

ЮНЕСКО доирасида Жанубий Корея Ўзбекистон томонидан тақлиф этилган ва 2026 йил 23 апрель кuni ЮНЕСКО Ижроия кенгашининг 224-сессиясида қабул қилинган 19 ноябрни “Халқаро ҳужжатли мерос кuni” деб эълон қилиш тўғрисидаги қарор лойиҳасини қўллаб-қувватлади ҳамда унинг ҳаммуаллифи бўлди.

Савдо-иқтисодий ҳамкорлик ўзаро муносабатларнинг жадал ривожланаётган йўналишларидан. Сўнгги йилларда мамлакатларимиз ўртасидаги товар айирбошлаш ҳажми беш баробар ошиб, 2025 йилда 2 миллиард доллар кўрсаткичга яқинлашди. 2026 йилнинг биринчи ярмида товар айирбошлаш ҳажми 940 миллион доллардан ошиб, ўтган йилнинг мос даврига нисбатан қарий 12 фоиз ўсди.

Жанубий Кореянинг Ўзбекистон иқтисодиётига киритган тўғридан тўғри сармоясининг умумий ҳажми 8 миллиард доллардан ошди. Ўзбекистонда Жанубий Корея капитали иштирокида 700 дан ортиқ корхона фаолият юритмоқда.

Умумий қиймати 8,8 миллиард долларлик 60 та сармоявий лойиҳа ҳаётга татбиқ этилмоқда. 2026 йилнинг биринчи ярмида жалб қилинган сармоялар ҳажми 290 миллион доллардан зиёд бўлди.

Корея экспорт-импорт банки (KEXIM) ва унинг Иқтисодий ҳамкорлик жамғармаси (EDCF) билан биргаликда умумий қиймати 2,6 миллиард долларлик 17 та лойиҳа амалга оширилди. 2024 йил июнь ойида Тошкентда бўлиб ўтган Ўзбекистон — Жанубий Корея саммити яқунларига кўра, EDCF билан 2024–2027 йилларга мўлжалланган 2 миллиард долларлик ҳамкорлик дастури имзоланди.

Корея халқаро ҳамкорлик агентлиги (KOICA) орқали 1995–2024 йилларда қиймати 124 миллион долларлик 36 та лойиҳа амалга оширилди. Ҳозир соғлиқни сақлаш, таълим ва касб-ҳунар, давлат бошқаруви, иқлим соҳаларида қиймати 200 миллион доллардан ортиқ бўлган 19 та лойиҳа ҳаётга татбиқ этилмоқда.

Ҳамкорликда рақамли кун тартиби алоҳида ўрин тутади. Ўзбекистон ва Жанубий Корея ўртасидаги шериклик телекоммуникация, электрон ҳукумат инфратузилмаси, сунъий интеллект, соғлиқни сақлаш ва таълим соҳаларини қамраб олган.

Мамлакатимизда Ўзбекистон — Корея ўқув-амалий тўқимачилик технопарки, Нодир металллар ва қотишмалар илмий-технологик маркази, Қишлоқ хўжалиги машинасозлиги конструкторлик-технологик маркази, Электрон ҳукумат соҳасидаги Ўзбекистон — Корея ҳамкорлик маркази ташкил этилган. Шунингдек, қурилиш ва кимё технологиялари соҳаларида ҳамкорлик марказлари барпо этилмоқда.

Ўзбекистон олий ўқув юртлари Жанубий Кореянинг 50 га яқин университети ва илмий-таълим ташкилотлари билан ҳамкорликни йўлга қўйган. Тошкент ва Сеул шаҳарларида икки мамлакат етакчи олий ўқув юртлари ректорларининг форумлари бўлиб ўтди.

Корейс тили 9 та олий ўқув юртида ва 24 та мактабда ўқитилмоқда. Ўзбек тили ва адабиёти эса Жанубий Кореянинг Хан-кук ва Хонам университетларида ўргатилмоқда.

Ўзбекистоннинг 400 дан ортиқ тиббиёт ходими Жанубий Кореянинг етакчи клиника ва марказларида малака оширди ҳамда стажировка ўтади. 2019 йилда Соғлиқни сақлаш соҳасида Ўзбекистон — Жанубий Корея ҳамкорлик маркази ташкил этилди. 2020 йилда EDCF жамғармаси кўмагида Тошкент шаҳрида Кўп тармоқли болалар маркази қурилди.

2014 йилда Тошкентда барпо этилган Сеул боғи ҳамда 2019 йилда очилган Корейс маданияти ва санъати уйи икки мамлакат халқлари ўртасидаги мустақкам дўстликнинг ёрқин рамзларига айланди. 2018 йилда Тошкент кўчаларида бири Сеул кўчаси — “Seoul Moon” деб қайта номланди ва у шаҳарликларнинг сеvimли дам олиш масканига айланди.

2021 йил 16 декабрь кuni Сеулда буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий ҳайкали очилди. 2025 йил июнда эса Жанубий Корея пойтахтида таниқли ўзбек ёзувчиси Абдулла Қодирийнинг “Ўткан кунлар” романининг корейс тилидаги тақдироти бўлиб ўтди.

Жанубий Кореядан Ўзбекистонга сайёҳлар оқими барқарор ўсишда давом этмоқда. Бу кўрсаткич 2018 йили 27 мингдан ортиқ бўлган, 2025 йилга келиб эса қарийб 45 мингга етди. 2026 йилнинг 7 ойи давомида Ўзбекистонга ушбу мамлакатнинг 27 мингта яқин фуқароси келди.

90 йилдан буён Ўзбекистоннинг кўп миллилатли халқининг ажралмас қисми бўлиб келаётган корейс диаспораси икки давлат муносабатларида алоҳида ўрин тутади. Тақдир тақозоси билан ўзбек заминидан паноҳ топган корейслар ўз меҳнати билан қишлоқ хўжалиги, илм-фан, таълим, тиббиёт, санат, маданият ва тадбиркорлик ривожига салмоқли хисса қўшди. Диаспора ота-боболарининг тарихий ватани билан алоқаларни сақлаган ҳолда икки давлат ўртасида дўстлик кўприги вазифасини бажариб келмоқда.

Жанубий Кореяга давлат ташрифи Ўзбекистон Президентининг Сеулга қарийб беш йил ичидати илк ҳамда 2025 йилда

“Таълим соҳасидаги ҳамкорлик ҳам муҳим аҳамиятга эга. Ўзбекистонлик талабалар Жанубий Кореядаги хорижлик талабаларнинг сони бўйича энг йирик гуруҳлар учлигидан жой олган: 20 мингдан ортиқ ёш юртдошимиз ушбу мамлакатдаги олий ўқув юртларида тахсил олмоқда.

Жанубий корейлик ҳамкорлар кўмагида 2022 йилда Миллий электрон тижорат платформаси ишга туширилди. 2024 йил март ойида Сеулда биринчи Ўзбекистон — Жанубий Корея савдо уйи очилди. “IT Park Uzbekistan”да Корей капитали иштирокидаги компаниялар сониин жадал ўстириш ва Жанубий Корея бозорига рақамли хизматлар экспорти ҳажминин оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Глобал таъминот занжирларининг трансформацияси шариотида муҳим минераллар соҳасидаги ҳамкорлик алоҳида долзарблик касб этмоқда. Жанубий Кореянинг миллий саноат тармоқларини қўллаб-қувватлаш учун таъминот манбаларини диверсификация қилиш борасидаги саяё-ҳаракатлари Ўзбекистоннинг стратегик ҳомашё ва материаллар етказиб бериш имкониятини таъминлаш бўйича ҳамкорликни ривожлантириш манфаатларига тўла мос келади.

Таълим соҳасидаги ҳамкорлик ҳам муҳим аҳамиятга эга. Ўзбекистонлик талабалар Жанубий Кореядаги хорижлик талабаларнинг сони бўйича энг йирик гуруҳлар учлигидан жой олган: 20 мингдан ортиқ ёш юртдошимиз ушбу мамлакатдаги олий ўқув юртларида тахсил олмоқда.

Ўзбекистонда тўртта университет — Тошкентдаги Инха, Пучон, Аджу ҳамда Фарғонадаги Корей халқаро университетининг филиаллари фаолият юритмоқда.

ушбу давлатда янги Президент сайланганидан кейинги биринчи сафари бўлади. “Марказий Осиё — Корей Республикаси” биринчи саммити Марказий Осиё давлатлари пойтахтлари ва Сеул ўртасидаги ҳамкорликни сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқишда муҳим катализатор бўлиб хизмат қилади.

Сеулдаги ишбилармонлар саммитида инфратузилма, қайта тикланувчи энергия, рақамли технологиялар, соғлиқни сақлаш ва таъминот занжирлари соҳаларидаги амалий лойиҳалар муҳокама этилади.

Ўзбекистон ва Жанубий Корея янги стратегик маррага яқинлашди. Олдинда ўтган йилларда яратилган ўзаро ишонч ва дўстликнинг мустақкам пойдевори ҳамда икки мамлакатнинг бой салоҳиятига таяниб, ҳамкорлик уфқларини кенгайтиришдек улкан мақсад ва вазифалар турибди.

Энг асосийси, бу шериклик замирида иқтисодий манфаатлардан да чуқуროқ маъно мужассам. Ўзбек ва корейс халқлари кадр-қиммат, оила, катталарга ҳурмат, сабр-тоқат ва меҳнат, фарзандларга муносиб келажак яратишга интилиш каби анъаналарга алоҳида эътибор қаратади. Бу муштарак қадриятлар замирида халқларни бирлаштирувчи фалсафа ётади: келажак ўз-ўзидан келишини кутиш ярамайди, уни ўз қўлларимиз билан бунёд этишимиз лозим.

“Дунё” АА

Янги Ўзбекистон

www.yuz.uz

yuz.uznews

yu

yuz.uz

yuz.uz_news

Шарҳ

Ўзбекистон ва Жанубий Корея ҳамкорлиги қанчалик катта марралар сари бораётганини рақамлар ҳам тасдиқлайди. Масалан, сўнгги йилларда икки мамлакат ўртасидаги товар айирбошлаш ҳажми беш баробар ошди. Бунинг ортида, албатта, янги Ўзбекистондаги очиқлик сиёсати турибди.

ДАВР НАФАСИ3

2026 йил 15 сентябрь, 190-сон

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ОЧИҚ ВА ПРАГМАТИК СИЁСАТИ ЯНГИ ҲАМКОРЛИК УЎҚЛАРИНИ ОЧМОҚДА

Бошланиши 1-бетда

Ўзбекистон ва Жанубий Корея ҳамкорлиги қанчалик катта марралар сари бораётганини рақамлар ҳам тасдиқлайди. Масалан, сўнгги йилларда икки мамлакат ўртасидаги товар айирбошлаш ҳажми беш баробар ошди. Бунинг ортида, албатта, янги Ўзбекистондаги очиқлик сиёсати турибди. Ички сиёсатимиз сабаб тадбиркорларга кенг йўл очилди. Ҳатто хорижий инвесторларга ҳам алоҳида имтиёзлар тақдим этилди. Мамлакатда қонун устуворлигини таъминлашга жиддий эътибор берилди. Ана шундай саъй-ҳаракатлар сабаб халқаро майдонда Ўзбекистонга сармоя киритмокчи бўлган тадбиркорлар сафи кескин ошди. Жумладан, Корея Республикасининг Ўзбекистон иқтисодиётига киритган жами инвестицияси ҳажми 8 миллиард доллардан ортди. Айни пайтда мамлакатимизда 700 дан зиёд қўшма корхона ва лойиҳа фаолият юритмоқда.

Дунёдаги кескин ўзгаришлар даврида бирор мамлакатта сармоя киритиш етти ўлчаб бир кесини талаб қилмоқда. Ана шундай мураккаб вазиятда Ўзбекистоннинг инвестициявий жозибдорлиги ошиб бориши аслида жуда катта воқелик. Бунинг ортида қанча тинимсиз меҳнат, уйқусиз тунлару дўстлик байроғини баланд тутиб, дунёга юзланишди катта жасорат бор.

Таъдир жоиз бўлса, маъзур мақола ана шу дўстлик, тенг ҳуқуқий асосдаги ҳамкорликни кенгайтиришга қаратилган яна бир миссия бўлди. Буни корейликларнинг ушбу мақолага билдираётган фикрларида ҳам кўриш мумкин. Мақола билан танишгач, Корея Республикаси халқи — сиёсатчилари, тадбиркорлари, оддий одамлари қандай фикрда деган саволга жавоб топмокчи бўлиб сунъий интеллектга юзландим. Негаки, у биз каби ҳаяжонга берилмайд. Совуқ ақл билан бор ҳақиқатни тезкор ва аниқ таҳлил қилиб беради. Қувонарлики, сунъий интеллект таҳлиладан сўнг Жанубий Корея халқи ушбу мақолани жуда катта қизиқиш ва кўтаринки руҳда қабул қилгани аён бўлди.

Мақолада: “Мен давлатлар ўртасидаги муносабатлар нафақат сиёсий келишувлар ва иқтисодий манфаатларга, балки инсонлар ўртасидаги

ишончга ҳам асослангандагина ҳақиқатан мустақкам бўлишини кўп таъкидлайман”, деб ёзилган.

Шу муносабат билан жанубий корейликларга юртимизга келиб қўришга чорлов айтилган. Сунъий интеллект таҳлилда биринчи бўлиб мақоланинг айнан шу қисмига ургу берди ва бундай жавоб қайтарди: “Корейлик ўқувчилар мақоладаги давлатлараро алоқалар фақатгина сиёсий келишувлар эмас, балки “одамлар ўртасидаги ҳақиқий ишонч” устиса қурилиши кераклиги ҳақидаги фикрни жуда юқори баҳолади”.

Бу маъзур қақирқ кенг фикрларга сабаб бўлгани, барча қатлам бунга бирдек қизиқиш билдирганини кўрсатади. Шунингдек, ушбу жавобда мамлакатларимиз ўртасидаги иқтисодий ҳамкорлик жанубий корейлик ўқувчилар, ишбилармонлар диққатини тортгани айталади.

“Айниқса, сунъий интеллект (AI), ярим ўтказгичлар ва яшил энергетика каби келажак технологиялари бўйича ҳамкорлик тақлифлари корейлик ёш тадбиркорларда катта қизиқиш уйғотди”, деб жавоб берди сунъий ақл. Бу Ўзбекистон етакчисининг нуфузли нашрлардаги чиқиши Жанубий Кореяда кенг акс садо берганидан далолат. Президентимизнинг иқтисодий ҳамкорлик, тенг ҳуқуқий асосдаги дўстликка қақирғига муносиб жавоб бу! Мақолада: “Ўзбекистон глобал қўшишган қиймат занжирларига чуқур интеграциялашишга интиломоқда. Жанубий Корея эса уларни кенг диверсификация қилишдан манфаатдор. Биз ўз ҳудудимизда юқори технологияларга асосланган, ишлаб чиқариш жараёнлари чуқур маҳаллийлаштирилган корхоналарни ташкил этишни истаган корейс компаниялари учун зарур шароитларни яратишга тайёرمىз.

Узоқ истиқболни кўзлаб, биз бугуннинг ўзидаёқ эртанги куннинг технология кун тартибини шакллантирмоқдамиз. Инновациялар экотизминини ривожлантириш учун зарур шарт-шароитларни изчил яратмоқдамиз. Бу яқин ўн йилликларда давлатларнинг рақобатбардошлигини белгилаб берадиган асосий йўналишлардандир”, деб ёзилган.

Мана шу фикрнинг ўзиёқ Ўзбекистон етакчисининг мамлакат иқтисодиёти,

халқ фаровонлиги учун тинимсиз қилаётган меҳнатини кўрсатади. Айни пайтда бу шунчаки қақирқ эмас, амалий ҳаракат эканини ҳар бир ўзбекистонлик яқши англайди. Негаки, кейинги йиллардаги янгиланишлар бизга шундай ишонч беради. Биргина мисол, Ўзбекистон Марказий Осиёда Корея Республикасининг энг яқин ва ишончли савдо-иқтисодий шерикларидан бирига айланиб улгурди. Мамлакатлар ўртасидаги савдо алоқалари кенгайиб, мустақкамланиб бормоқда. Жанубий Корея технологиялари ва инвестициялари

Бугун Ўзбекистон ва Жанубий Корея ҳамкорлиги ана шундай тарихий ҳақиқатлар, ҳаётий натижалар билан мустақкамланиб бормоқда. Ушбу ҳамкорлик янги Ўзбекистонни барпо этиш борасидаги ислохотларнинг ажралмас қисмидир. Бугун буни халқаро экспертлар, хусусан, Корея Республикаси халқи, сиёсатчилари ҳам кенг эътироф этмоқда.

эса аниқ натижа бериб, янги ишлаб чиқаришни ривожлантириш, замонавий ечимларни жорий этиш ва ўзаро иқтисодий алоқаларни мустақкамлашга хизмат қилмоқда. Ўзбекистон бозорида корейс бизнесининг энг йирик конгломератлари — Samsung, LG, Hyundai, KIA, KOGAS, Lotte, Youngone, Bomi каби кўплаб компаниялар яқши танилгани ҳам фикримиз далили.

Шу ўринда кичик мулоҳаза. Аждодларимиз азалдан илм-фанда, ўз даврининг технологияларидан фойдаланишда илғор бўлган. Маданиятимиз, маърифатимиз қанчалик кенг қулоқ ёзган бўлса, аждодларимизнинг илм-фанга қўшган ҳиссаси ундан ҳам каттароқ қўламини эгаллаган. Ҳақиқат шундаки, янги Ўзбекистонда аждодларимиз дунёга тортиқ этган мана шу бебаҳо меросга муносиб ворислик туйғуси юксалиб бормоқда. Ўзгаришлар, эришяётган ютуқларимиз бунга тўла ҳақли қисминини ҳам кўрсатиб турибди.

Ушша даврларда Буюк ипак йўли орқали Марказий Осиё ва Корея ярим ороли халқлари бори-келди қилган. Савдо йўли маданият, урф-одатлар ва илм-маърифат

ни ҳам ташиган. Шу боис, халқларимиз орасида ўхшаш жиҳатлар топилади. Яъни дунё халқлари доим ҳамкорлик қилиб, дўстлашиб юксалган. Бугунги таҳликали ва тез ўзгарувчан дунёда ушбу ҳаётий ҳақиқатнинг қиймати ҳар доимгидан-да қадрлироқ. Ана шундай вазиятда Ўзбекистоннинг очиқлик, тинчлик ва ишончли дўстликка асосланган сиёсати халқаро майдонда катта қизиқиш уйғотмоқда. Негаки, мамлакатимиз етакчиси тарихий ҳақиқатларга таяниб, давр нафасига муносиб тарзда иш юритмоқда.

“Ўзбекистонда “Ёлғиз отнинг чанги чиқмас” деган мақол бор. Кореяда эса худди шу нақл бошқача ифода этилади: “Ҳатто бир варақ қоғозни ҳам икки киши бирга кўтарса, енгилроқ бўлади”, дейилади мақолада.

Президентимиз таъкидлаганидек, Евроосиёнинг турли ҳудудида туғилган бу икки мақол тил жиҳатидан фарқ қилса-да, бир хил чуқур маънони англатади: ҳақиқатан, катта ва аҳамиятли ишлар биргаликда бажарилсагина натижа муваффақиятли чиқади.

Ишончим комилки, айнан шу асосда ҳамкорлигимизнинг янги саҳифасини очилиши — алоҳида соҳалардаги муваффақиятли ҳамкорликдан умумий ишлаб чиқариш тизимлари, технологик платформалар ва янги бозорларни шакллантиришга ўтишимиз мумкин. Бу эса мамлакатларимиз барқарор ва узоқ мuddатли фаровонлигининг янада мустақкам пойдеворини барпо этади”.

Бу фикрлар қадимий Буюк ипак йўлининг яна қайта тикланаётганидан дарақ беради. Қадимий қарвон йўли янги Ўзбекистондаги ислохотлар сабаб дунё халқларини бирлаштирадиган барқарор,

ишончли ва кенг қамровли ҳамкорлик рамзига айланмоқда. Ушбу йўл XXI асрнинг юксак технологик ривожига мос тарзда шаклланипти. У бугунги кун талабларига жавоб берадиган, эртанги кунда ҳам қийматини йўқотмайдиган ўзига хос иқтисодий-ижтимоий, илмий-маърифий йўлга айланмоқда.

Буни мақолада баён этилган ва Жанубий Корея билан ҳамкорлик борасидаги форматни очиб беришга хизмат қилган қуйдаги фикрлар ҳам тасдиқлайди: “Шу нуқтаи назардан, ҳамкорлигимизнинг сунъий интеллект, стратегик аҳамиятга эга материаллар ва ярим ўтказгичлар ишлаб чиқариш, робототехника, электр транс-порти, биофармацевтика, замонавий кимё, “ақлли” қишлоқ хўжалиги ва интеллектуал шаҳарлар каби соҳалари биз учун алоҳида истиқболли кўринмоқда.

Бироқ ҳеч қандай технология инсоннинг ўрнини боса олмайди. Шу боис, Янги Ўзбекистон стратегиясида таълим ва инсон капитали марказий ўрнини эгаллайди.

Биз Корея университетлари ва илмий-тадқиқот марказлари билан ҳамкорликни янада кенгайтириш, қўшма таълим дастурларини ривожлантириш, академик мобиллигини йўлга қўйиш, илмий лабораториялар ва илғор ишланмалар марказларини ташкил этишдан манфаатдормиз”.

Бугун Ўзбекистон барча давлатлар билан мана шундай кенг қамровли ҳамкорлик қиялпти. Юртимиздаги очиқлик сиёсати сабаб Марказий Осиёга тинч, барқарор ва катта иқтисодий барқарорлик ҳўкм сураётган ахият минтақа сифатида қараш бошланди. Ана шунинг ўзиёқ юқоридида фикр — Буюк ипак йўлининг XXI асрдаги замонавий моделига асос солинаётганини кўрсатади.

Буни мақоладаги қуйдаги фикрлар ҳам тасдиқлайди: “Бугун хавф ва таҳдидларга тўла, тез ўзгараётган ва тобора парчаланиб бораётган дунёда айнан умумий манфаатларга асосланган шериклик тобора долзарб аҳамиятга эга бўлиб бормоқда. Бундай ҳамкорлик муносабатлари минтақалар ўртасида янги кўприклар барпо этиш, янада барқарор алоқаларни шакллантириш, ривожланиш ва минтақалар иқтисодиётининг

рақобатбардошлигини ошириш учун янги имкониятларни биргаликда кашф этиш имконини беради.

Минтақаларо бундай ҳамкорликни ривожлантириш Ўзбекистоннинг очиқ ва прагматик ташқи сиёсат мойилларига, қўшничилик ва ўзаро манфаатли минтақавий ҳамда халқаро ҳамкорлик орқали Марказий Осиёда тинчлик, хавфсизлик ва барқарор ривожланишни мустақкамлаш концепциясига тўла ҳамохангдир”.

Яна бир муҳим жиҳат. Сунъий интеллект берган таҳлилга қўра, мақоладаги: “Фурсатдан фойдаланиб, барча корейс дўстларимизни сайёҳ, шунингдек, ҳамкор, тадбиркор ва талаба сифатида Ўзбекистоннинг файзли заминига тез-тез таширф буоришга таклиф этаман. Зеро, бугун жадал ривожланиётган минтақамиз янги билим ва имкониятларнинг чексиз оламини кашф этиш учун кенг йўл очмоқда” деган сўзлар Сеулдаги ёшлар ва талабалар орасида муҳокама қилинган. Жанубий Корея матбуоти Марказий Осиё, хусусан, Ўзбекистон корейс ёшлари учун янги имкониятлар ва стартаплар марказига айланиши мумкинлигини ёзмоқда.

Ҳаётий ҳақиқат шундаки, мамлакатлар ёшлари бир-бири билан қанчалик яқин бўлса, дўст тутинса, халқлар дўстлиги шунча узоқ ва барқарор бўлади. Айни пайтда бунга қадимий илдишлар, тарихий ҳақиқатлар ҳам омихта бўлса, унинг ҳаётийлиги шунчалик кучли қафолат олади. Бу борада биринчи “Марказий Осиё — Корея Республикаси” саммити ҳам алоҳида аҳамият касб этмоқда.

Бугун Ўзбекистон ва Жанубий Корея ҳамкорлиги ана шундай тарихий ҳақиқатлар, ҳаётий натижалар билан мустақкамланиб бормоқда. Ушбу ҳамкорлик янги Ўзбекистонни барпо этиш борасидаги ислохотларнинг ажралмас қисмидир. Бугун буни халқаро экспертлар, хусусан, Корея Республикаси халқи, сиёсатчилари ҳам кенг эътироф этмоқда. Ана шундай қувончли хабарлар эса шу юрт фарзанди бўлган ҳар бир шахс қалбига чексиз фахр, қувонч бағишлайди.

Боборовшан ҒОЗИДДИНОВ,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

Бошланиши 1-бетда

Самарқанд олимпиадаси қўлами ва иштирокчилар сони бўйича шахмат тарихидаги рекордларни янгилаетир. Нуфузли мусобақада жами 396 та жамоа иштирок этади. Ваҳоланки, 2024 йили Будапештда ўрнатилган 380 та жамоалик мутлақ рекорд ҳам эндиликда тарихга айланыпти. Шу билан бирга, нафақат асосий олимпиада, олимпиада доирасидаги III шахмат паралимпиадаси ҳамда FIDEнинг 97-конгрессига ҳам Самарқанд мезбонлик қилмоқда.

Жорий йил 10 сентябрь куни III шахмат паралимпиадасига тантанали равишда старт берилди. 200 дан ортик мамлакатдан келган нуфузли делегациялар, ноёб иқтидор эгалари ва уларнинг устозлари битта майдонда бирлашди. Жорий йилги парашахмат баҳсларида жами 41 та жамоа донга сураётгани айни йўналишда ҳам ўзига хос рекорддир. Зеро, Белград-2023 турнирида 26 та, Остона-2024 да эса 34 та жамоа иштирок этган эди.

Самарқандда жами 205 шахматчи, жумладан, 150 эркак ва 46 аёл паралимпиячи баҳслашиши ҳам Ўзбекистонда инклюзив жамият қуриш ҳамда спортни қўллаб-қувватлаш амалда қандай муҳим ва устувор эканининг ишончли намунаси.

Табиий савол туғилади: нима учун айнан Ўзбекистон, қадим Самарқанд шаҳри бундай улкан интеллектуал кўтбга айланди? Бу савол замирида теран ижтимоий-сиёсий ҳақиқат ётибди. Бугунги Ўзбекистон ўз сиёсатида инсон капиталини ривожлантириш масаласини олий даражада олиб чиқа олди.

Ёшлар таълим-тарбиясига, хусусан, спортга қаратилётган эътибор фақат

минбарларда янграйдиган қуруқ шиорлар бўлиб қолмади, балки амалий, кўз билан кўриб, ҳис қилса бўладиган чинакам стратегик ҳаракатга айланди. Шу аснода чуқур таҳлил, узоқни кўзловчи стратегия ҳамда теран мантиқни талаб этадиган шахмат миллат генофондини шарҳловчи ишончли мулкимиз сифатида юксалди.

Ақл гимнастикасига қаратилётган тизимли, давлат миқёсидаги эътибор қисқа

вакт ичидаёқ самарасини бера бошлади. Жаҳон ареналарида ўзбек шахмат мактаби вакилларининг кетма-кет кучаяётган зафарлари фақатгина омад эмас, оқилона ва тизимли ислохотлар натижаси десак, ҳақ гапни айтган бўламиз. Энг муҳими, ёшларимиз халқаро майдонга фақатгина спортчи бўлиб эмас, янги Ўзбекистоннинг юксак тафаккурини дунёга кўрсатиб берувчи элчилар сифатида қадам босмоқда.

Биргина мисолга эътиборингизни қаратмоқчиман: бугун бутун шахмат олами Нодирбек Абдусатторов ва Жавоҳир Синдоров каби келажакги порлоқ, ёш гроссмейстерларимизнинг феноменал ўйин услубини ҳайрат ва ўзгача ҳаяжон билан қузатмоқда, ўрганмоқда. Бу йигитлар ўзидан ёш жиҳатдан катта ва анча тажрибали рақибларни шошириб қўядиган даражада қойилмақом юришлар

қила олишини аллақачон исботлаб бўлди. Ҳозирги кунда дунёнинг энг номдор, мағлубиятсиз чемпионлари ҳам шахмат тахтасида ўзбек ёшлари билан рўбарў келганда таваккал қилишдан чўчиб, эҳтиёткорлик билан ҳаракат қилишга мажбур бўлмоқда. Нега деганда, уларнинг ортида халқимизнинг юксак ишончи ва дуоси, улуғ аждодларимиздан мерос ботиний қувват турибди. Мана

Жонибек АЛИЖОНОВ,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

Кишлоқ хўжалигидаги самара ҳар доим ҳам қиммат техника, препарат ёки янги нав бор-йўқлиги билан белгиланмайди. Баъзан у фермер қўлига тушадиган яхши тайёрланган ва “тарбияланган”, ўсишга иштиёқи баланд бир дона уруғдан келиб чиқади. Яхши генетика “hardware” бўлса, унинг имкониятини тўғри ишга туширадиган сақлаш ва агротехника “software”га ўхшайди. Ўзбекистон бугўдйчилигида сўнгги йилларда қилинган ишлар ҳам барчамизга, кенгроқ айтсак, дунё деҳқончилигига шу оддий ҳақиқатни яна бир бор кўрсатди. Биз узоқ йиллар нави, ўғитни, сувни, экиш муддатини, касалик ва зараркунандани ўргандик. Аммо уруғнинг ўзи далага тушгунча қандай физиологик ҳолатда эканига етарлича эътибор қаратмадик. Уруғни экишдан олдин тўғри шароитда сақлаш орқали кейинги бутун вегетация жараёнига таъсир қилиш мумкинлигини билсак-да, амалда бу имкониятга кўпинча етарлича аҳамият бермай келардик. Бу ҳақиқатан ҳам муҳимми?

Иброҳим АБДУРАҲМОНОВ, қишлоқ хўжалиги вазири, академик

Ана шу саволдан эпигенетик билимга асосланган деҳқончилик деб атаётган ёндашувимиз шакллана бошлади. Бу ағам фермерга нооддий эшитилиши мумкин, лекин мантинги содда. ДНК уруғнинг алифбоси бўлса, физиологик ва эпигенетик бошқарув шу алифбонинг қачон ва қандай “ўқилиш”-га таъсир қилади. Ёши, намлиги, у кўрган ҳарорат, сақлаш шароити, физиологик ҳолати ва кейинги муҳит уруғнинг қачон ва қай тарзда униб чиқishi, илдиз отishi, ўсиши ва пишишига таъсир қилади. Бугунги геномика ва пангеномика даврида замонавий биология бундай ҳолатларнинг генетик, гормонал, метаболит ва эпигенетик бошқарув орқали биргаликда амалга ошишини кўрсатмоқда. Замонавий кишлоқ хўжалигида ҳозирги мақсад лабораториялардаги ангаана айланб кетган чиройли натижалар ёки механизм ҳақида гапиришдан иборат эмас, аксинча, бугунги глобал муаммолар шароитида, бир қарашда мураккаб бўлган ёки эътибордан четда қолган билимларни арзон, оддий ва катта майдонда иш берадиган агротехнологияга айлантириш асосий вазифалардан.

Уруғ оддий экин материали эмас

Деҳқон уруғни ерга экканда унинг ортида уруғнинг шаклланиш тарихи билан чамбарчас боғлиқ жуда мураккаб биологик жараён туради. Уруғ она ўсимликда қандай шакллангани, қай даражада пишигани, қанча намликда сақлангани, омборда қандай ва қанча вақт тиним даврини ўтказгани доннинг кейинги кучига таъсир қилади. Шунинг учун уруғ ташки қўрилишида “қуруқ ва ҳаракатсиз” бўлса ҳам уйғониш вақти, ички ритми ва тайёргарлик ҳолати бор.

Илмда бу “уруғ кучи” деган тушунча билан яхши маълум. Кучли уруғ тез ва бир текис униб чиқади. Далада дастлабки кўчат қалинлигини яхшироқ таъминлайди ва кейинги агротехник тадбирларга бир хил ҳолатда қиради. Бугўдйда эса уруғнинг тиним даври, униши ва ҳароратта жавоби генетик, гормонал, метаболит ва эпигенетик бошқарув билан боғлиқ. Демак, селекция нави ДНКсини яратди, лекин фермерга етиб боргунча ўша генетик имкониятнинг қай даражада намоён бўлишига уруғнинг физиологик ҳолати ҳам таъсир қилади.

Шу ерда бизда янги фикр пайдо бўлди. Агар нави алмаштирмай, гени ўзгартирмай, уруғнинг экишдан олдинги ҳолатини биологик билим асосида бошқарсак-чи? Агар фермер даласига тушадиган уруғни шундай тайёрласак, у мавсумини сергак, тезроқ ва бир текис бошлаши мумкинми? Эпигенетик билимга асосланган деҳқончилик концепциясининг амалий саволи айнан шу бўлди.

Ғоядан амалиётга

Ўзбекистонда синовдан ўтказилган амалиётнинг моҳияти қуруқ уруғни 2 ойгача назорат қилинган шароитда совуқда сақладан иборат. 2025 йилда бу йўналиш пилот тартибда бошланди. Кейин амалиёт ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиниб, Кишлоқ хўжалиги вазирлигининг 2025 йил 7 августдаги 35-буйруғи Аҳлия вазирлигида 3675-сон билан рўйхатдан ўтказилди.

Хужжатда амалиёт “яровизация” ағамаси билан юритилади. Кейинги ўринларда уни дастур деб атаймиз. Бирок бу ерда классик маънодаги намлланган уруғни совуқда ушлаш эмас, балки тайёрланган, ишлов берилган ва қадоқланган қуруқ уруғни назорат қилинган намликда совуқ омборда сақлаш назарда тутилди. Дастур пакети уруғ намлигини 14 фойздан оширмаслик, уни +1 дан +5 даражагача бўлган ҳароратда 45-60 кун сақлаш ва сифат назоратини ҳужжатлаштиришни қамраб олади. Совуқ уруғнинг экишгача бўлган ҳолатини — тиним даврини бошқаришдаги назорат қилинадиган

ЭПИГЕНЕТИК БИЛИМГА АСОСЛАНГАН ДЕҲҚОНЧИЛИК

шароитдир. Дастур фақат ҳароратдан иборат эмас. У уруғни тайёрлаш, ишлов бериш, намликни назорат қилиш, қадоқлаш, совуқда сақлаш ва сифат текширувларидан иборат ягона технологик пакет. Илмий таҳлил ҳам айнан шу пакетнинг даладаги натижасига таянади.

973 гектардан 685 минг гектарга

2025 йилда дастур атиги 973 гектарда синовдан ўтказилди. Бир йилдан кейин — 2026 йил ҳосили учун у 685 минг 65 гектаргача кенгайди. Бу республикадаги суғориладиган бугўдй майдонининг 72,3 фойизига тенг. Бир мавсумда 0,1 фойизли пилотдан 72 фойздан ортқ майдонга чиқish кишлоқ хўжалигида жуда кам учрайдиган масштаблаш суръатидир.

Албатта, майдонни кенгайтиришнинг ўзи натижа эмас. Ҳар қандай технологияни тез тарқатиш мумкин, лекин фермер учун муҳими — унинг самарасидир. Шунинг учун янги тадқиқотда биз дастурнинг “қанча гектарга чиқгани” билан чекланмадик. Бир йилнинг ўзида, бир хил ҳудудда, бир хил номдаги нав ва бир хил нав синфи бўйича дастур уруғи билан анъанавий сақланган уруғни тўғридан тўғри қиёсий ўргандик.

2026 йили ўн та ҳудудда 92 та аниқ мос нав-ҳудуд жуфтлиги топилди. Улар миллий дастур майдонининг 65,2 фойизини қамраб олди. Энг муҳими, барча — 92 таққослашда ҳам дастурдаги ижобий фарқ анъанавий майдонга нисбатан аниқ кўринди. Келинг, натижаларга алоҳида тўхталайлик.

Оддий қилиб айтганда, бир хил нави бир хил ҳудудда солиштирганда дастур

майдонларда ҳосил гектарига қарийб бир тонна юқори бўлди. 2026 йилда дастур қамрови ҳудудлар бўйича 45,6 фойздан 100 фойзгача етди. Андижон, Бухоро ва Хоразмда қайд этилган майдонлар тўлиқ дастурга ўтган бўлса, бошқа ҳудудларда анъанавий ва дастур уруғи ёнма-ён ўсди. Ана шу аралаш ҳудудлар бизга тўғридан тўғри таққослаш имконини берди.

Бир хил нави ўзи билан солиштириш

Катта ҳажмли миллий маълумот билан ҳавф доимо мавжуд: яхши нав бир ҳудудга, бошқа нав бошқа ҳудудга экилади, сув ва тупроқ фарқ қилади, кейин рақамларни таққослаш, сабабни технологияга ёзиб қўйиш осон. Шунинг учун 2026 йилда бир хил бугўдй нави, бир хил нав синфи ва бир хил ҳудудда ҳам дастур уруғи, ҳам анъанавий сақланган уруғ мавжуд бўлган ҳолатларни алоҳида саралаб таҳлил қилдик. Шундай 92 та аниқ мос жуфт ўн та ҳудуддан топилди. Бу жуфтлар 446 минг 746 гектар дастур майдонини, яъни миллий дастурнинг 65,2 фойизини қамраб олди.

Ўзбекистондаги 45-60 кунлик, +1 дан +5 даражагача бўлган режимни олиб, бошқа давлатга айнан кўчириш тўғри ёндашув эмас. Навлар бошқа, иқлим бошқа, уруғ намлиги, омбор инфратузилмаси, экиш муддати ва фермер имконияти бошқача бўлади.

Натижа жуда аниқ-равшан чиқди: 92 та жуфтнинг 92 тасида ҳам дастур қўлланган майдонларда ижобий фарқларни кузатдик. Оддий ўртача фарқ гектарига 0,90 тонна, майдон билан вазланган фарқ 0,94 тонна бўлди. Турли статистик текширувлар ва бир ҳудудни навбатма-навбат чиқариб, қайта ҳисоблашда ҳам ижобий йўналиш сақланди.

Фарқ ҳосил йиғимидан эмас, униб чиқишдан бошланди

Биз учун янада қизиги, фарқ бугўдй униб чиққандаёқ пайдо бўляптими деган савол бўлди. Буни аниқлаш учун 2026 йилда 154 туман, 35 минг 875 та фермер хўжалиги ва 947 минг 110 гектар майдонни қамраб олган алоҳида мониторинг ташкил қилинди. Уларнинг 106 та туманида ҳам дастур уруғи, ҳам анъанавий уруғ мавжуд бўлгани учун бевосита жуфт таққослаш мумкин бўлди.

Ижобий натижа ўсимлик ҳаётининг бошдан оқ кўрига бошлади. Дастур майдони 75 фойиз униб чиқish босқичига ўртача 2,59 кун эртароқ етди. Дастлаб-ки кўчат қалинлиги 39,1 фойиз юқори бўлди. Кейин бу катта фарқ табиий равишда қисқарди. Чунки бугўдй туپланиш жараёнида ўз зичлигини қисман компенсация қилади. Шунга қарамай, ҳосилдор поялар сони охириги босқичда ҳам 9,6 фойиз юқори бўлиб қолди.

Фенологик ривожланиш ҳам олдинга силжиганини кузатдик. Туپланиш ўртача 3,68 кун, найчалаш 3,24 кун, бошқоқлаш 3,10 кун, тўлиқ пишиш эса 3,64 кун эртароқ кузатилди. 106 та жуфт туманнинг 104 тасида тўлиқ пишиш эртароқ бўлди, биттасида бир хил кунда, биттасида эса кечроқ қайд этилди.

Бу ерда “уч кун нима қилади?” деган савол туғилиши мумкин. Иссиқ ҳарорат ва сув танқислиги кучайиб бораётган ҳудудда уч-тўрт кун баъзан жуда қимматли агрономик вақт. Эртароқ униб чиқish ўсимликка илдириш тизимини тезроқ шакллантириш имконини беради. Барвақт бошқоқлаш ва пишиш эса баҳор охири ва ёз бошидаги юқори ҳароратлардан сақланиш, сувни тежаш ва йиғим-теримни мувофиқлаштириш учун қўшимча имкониятдир.

Ўзбекистон бугўдйчилигидаги ўзгаришлар

Бу ерда яна бир муҳим ҳақиқатни очик айтиш керак: Ўзбекистон бугўдйчилиги сўнгги ўн бир йилда нав алмашинуви, агро-техника, сув бошқаруви, уруғчилик, молия-лаштириш, бозор механизмлари ва фермер билимларининг биргаликда ўзгариши фонида ўсди.

2016 йилда суғориладиган бугўдй майдони 1 миллион 132 минг гектардан ортқ эди. 2026 йилда у 947 минг гектарга тушди, яъни майдон 16,4 фойиз қисқарди. Аммо шу даврда

вазланган ўртача ҳосилдорлик гектарига 5,64 тоннадан 9,78 тоннага кўтарилди. Ўсиш 73,4 фойизни ташкил этди. Майдон қамайган бўлса-да, ҳисобланган умумий етиштириш 6,39 миллион тоннадан 9,26 миллион тоннага, яъни 45 фойиз ошди. Демак, генетика, агрономия, сув, уруғ, бозор ва фермер қарорлари бир тизимда ишласа, камроқ майдондан кўпроқ маҳсулот олиш мумкин.

Нега технология бир йилда шунча тез кенгайди?

“Эпигенетика” деган сўзни эшитганда кўпчилик лаборатория, ДНК метилланиши ёки мураккаб молекулар таҳлилини тасаввур қилади. Бу тўғри, лекин деҳқончилик нуқтаи назаридан унинг мантинги кенгроқ. Бир хил геномга эга уруғлар ҳам турли физиологик ҳолатда бўлиши мумкин. Уруғ намлиги, ҳарорат, сақлаш муддати, физиологик ёши ва кейинги муҳит унинг униш суръати ва ривожланиш йўлини ўзгартиради. Илмий адабиётларда уруғнинг тиним даври ва униш гормонлар, метаболитизм ва эпигенетик бошқарув билан боғлиқ экани яхши маълум.

Шу билимлардан келиб чиқиб, биз “эпигенетик билимга асосланган деҳқончилик” деганда, ДНКни ўзгартирмай, ўсимликнинг физиологик ва регулятор ҳолатини тушуниш, уни агрономик қарорга айлантиришни назарда тутмоқдамиз. Қуруқ уруғни совуқ шароитда қондициялаш ана шу фикрдан туғилган амалий мисоллардан бири. Фан олдинга эса бу амалиётда кузатилган ижобий натижаларнинг биологик механизмларини очиб бериш вазифаси қўйилди.

Кишлоқ хўжалигида яхши ғоянинг ўзи етарли эмас. У фермерга етиб бормаса, логистикаси ишламаса, омбори бўлмаса, кредит ва бозор рағбати мос келмаса, яхши технология лаборатория ёки пилот хўжаликда қолиб кетади.

Бу дастурнинг бир йилда 973 гектардан 685 минг гектарга кенгайиши фақат уруғ физиологияси билан изоҳланмайди. Совуқ омбор инфратузилмаси, уруғ тайёрлаш ва сифат назорати, ҳудудий агрономлар ва билим тарқатиш тизими, фермерларнинг иштироки, бозор асосидаги бугўдй савдоси, имтиёзли кредит, кишлоқ хўжалиги таваккалчилигини сўғурталаш, сув тежамкор технологияларни қўллаб-қувватлаш ва рақамли ҳосил мониторинги бир-бирини тўлдирди. Биологик билим фермерга фойда бериши учун амалий ташкилий тизимга айланиши керак.

Бу тажрибани бошқа мамлакатга кўчириш мумкинми?

Албатта, мумкин ва зарур. Марказий Осиё, Жанубий Осиё, Яқин Шарқ ва Африканинг кўплаб ҳудудда фермерлар иссиқлик, сув танқислиги, қисқа агротехник муддат, уруғ сифати ва молиявий чекловлар шароитида ишлайди. Уларга ҳар доим энг қиммат технология керак эмас. Баъзан мавжуд биологик билимни маҳаллий ресурсга мослаб соддалаштириш катта натижа бериши мумкин.

Лекин Ўзбекистондаги 45-60 кунлик, +1 дан +5 даражагача бўлган режимни олиб, бошқа давлатга айнан кўчириш тўғри

ёндашув эмас. Навлар бошқа, иқлим бошқа, уруғ намлиги, омбор инфратузилмаси, экиш муддати ва фермер имконияти бошқача бўлади. Шунинг учун экспорт қилинадиган маҳсулот рақам эмас, мантқиқдир. Уни тўғри қўллаш учун, аввало, маҳаллий навлар биологиясини ва муаммоларини тушуниб олиш лозим. Кейин оддий ва арзон технологик ечим яратиш, кичик пилотда сынаб кўриш, фермерга натижани кўрсатиб, ишончини қозониш, сифат стандартларини белгилаб, инфратузилма ва молия билан қўллаб-қувватлаш асосий мўлжал бўлиши керак. Шундан кейингига амалиётни кенг жорий қилишга эришиш мумкин.

Бошқа мамлакатда совуқ омбор бор бўлса, режим ҳам ўзгача ишлаши эҳтимоли бор. Совуқ инфратузилма чекланган бўлса, уруғ физиологиясини бошқаришнинг бошқа усули керак бўлиши мумкин. Муҳими, эпигенетик ва физиологик билимни маҳаллий деҳқончилик экотизимига мослаштиришдир.

Бу фермерга нима беради?

Фермер илмий жаҳвал ва статистик формаларини кўтариб далага чиқмайди. Унинг учун уруғ тез ва раван униши, далада соғлом ва бир текис кўчат шаклланиши, ўсимлик ўз вақтида ривожланиши, иссиқ ва ноқулай об-ҳавога қўлмай пишиши ҳамда омборга қанча дон кириши муҳим.

2026 йилги маълумотларда дастур айнан шу замирида бир нечта ҳалқасида ижобий сигнал берди. Яъни эртароқ униб чиқish, дастлабки қалинроқ туپ, эртароқ туپланиш ва бошқоқлаш, эртароқ тўлиқ пишиш, кўпроқ ҳосилдор поя ва бир хил нав-ҳудуд таққослашлариде гектарига қарийб 0,9 тонна юқори ҳосил билан боғлиқ натижа кузатилди. Фермер кўзи билан кўрди ва ишонч ҳосил қилди. Бу — катта ютуқ десак, тўғри бўлади. Ушбу рақамларни қафолат эмас, Ўзбекистоннинг 2026 йилги реал деҳқончилик тизимида кузатилган натижа сифатида тушуниш керак. Ҳар бир фермернинг ери, суви, нави ва агротехникаси бошқача. Лекин биз туپлаган ва таҳлил қилган катта маълумотнинг кучли жиҳати ҳам шунда: натижа битта тажриба станциясида эмас, ўнлаб фермер ишлайдиган турли шароитда кузатилди.

Асл сир: экин билан сўзлашишда

Бугўдй оддий экин эмас. У нон, озиқ-овқат хавфсизлиги ва миллий барқарорлик билан тўғридан тўғри боғлиқ. Шунинг учун бу соҳада инновацияни фақат гектардан олиннадиган тонна билан баҳолаш камлик қилади. Биз сув, ер, уруғлик, вақт ва фермер маблағидан самарали фойдаланишимиз керак. Ўзбекистоннинг 2016-2026 йиллардаги траекториясини суғориладиган бугўдй майдони қисқарган бир вақтда умумий дон етиштириш ҳажми ортганини кўрсатди. Бу муҳим ҳамда кишлоқ хўжалигини кенгайтириш эмас, ақли интенсивлаштириш мантинига яқинлаштириш. Эпигенетик билимга асосланган деҳқончиликни ҳам шу катта тизимнинг бир қисми деб кўриш лозим. У яхши нави ва молиявий чекловлар, сув тежашни инкор этмайди, ўғит ёки агротехник интизомни беқор қилмайди. Аксинча, уруғдан бошлаб барча ҳалқани бир-бирига мослаштиришга ёрдам беради.

Кишлоқ хўжалигининг янги даври, эҳти-мол, фақат янги ген ёки янги нав билан белгиланмайди. Ўсимлик юра олмайди, лекин

муҳитни “ўқийди”: ҳарорат, намлик, нур ва сақлаш шароити унинг ривожланишида сигнал беради. Янги давр шу ички ҳолатни тушуниш, фермер даласидаги натижани баҳолаш ва биологик билимни бошқарув қарорлари билан бирлаштиришдан шаклланади. Ота-боболаримиз деҳқончиликнинг асл сирини “далада экин билан сўзлашиш” эканини бежиз айтмаган экан-да. Бу маънавий қараш бугунги пангеномика даврида янада муҳим аҳамият касб этмоқда десак, энг тўғри хулоса бўлади.

Асосийси, соғлом ва маҳсулдор поя шакллантириш

Энди фермер учун амалий савол шу: бу йилги натижадан кейин нима қиламиз? 2027 йил ҳосили учун кузги бугўдй экиш мавсуми бошланмоқда. Ҳудудга қараб экиш сентябрдан ноябргача давом этади. 2026 йил тажрибаси уруғни экишгача тўғри тайёрлаш катта аҳамиятга эга эканини кўрсатди. Энди шу билимни кейинги босқичга олиб чиқишимиз керак. Яъни яровизацияланган, сифатли уруғни далага тўғри муддатда, мақбул зичликда ва бутун мавсум давомида ягона агротехник тизим асосида кириштириш зарур.

Шу мақсадда янги амалий қўлланмадаги энг муҳим янгиликлардан бири майса қалинлигини бошқаришга қаратилган экин “software”идир. Суғориладиган очик майдонларда замонавий дон сеялкалари билан гектарига 450-500 килограмм, ғўза қатор ораларида эса 400-550 килограмм атрофида сифатли ва сертифициланган уруғ экиш тавсия этилмоқда. Лекин мақсад фақат килограммини кўпайтириш эмас. Асосийси, далада бир текис майса ва гектарига тахминан 8,5-9 миллион соғлом, маҳсулдор поя шакллантиришдир. 2026 йилги амалий кузатувларимизда юқори уруғ меъёри ва тўғри агротехника бирга қўлланган айрим майдонларда ҳосилдорлик гектарига қарийб 10 тоннага етди. Бу ҳар бир дала учун кафолат эмас, балки нав, унвчанлик, тупроқ, экиш муддати, сув ва парварши билан бирга бошқарилиши керак бўлган янги зичлик ёндашувининг имкониятини кўрсатади.

Иккинчи йўналиш озиқлантириш ва стрессни бошқариш “software”ини аниқлаштиришдир. Мувоозанатли NPK билан бирга бор ва бошқа микроэлементлар, кремний асосидаги воситалар, ацетилсалицил кислотаси, хамиртурш асосидаги биологик ёндашувлар каби қўшимча ечимлар ўсимликнинг ҳақиқий ҳолати ва ривожланиш босқичига қараб қўлланиши керак. Ётиб қолиш хавфи юқори бўлган серҳосил ва қалин майдонларда этефон ҳам фақат бугўдй учун давлат рўйхатидан ўтган тайёр препарат, ёрлик кўрсатмаси ва тўғри ривожланиш фазасига қатъий амал қилинган ҳолда қўлланиши мумкин. Бу воситаларнинг биорртаси “мўъжизавий” ечим эмас ва уларни ҳар бир майдонда бир хил қўллаш тўғри эмас.

Шунинг учун бу кузда фермерларимизга мурожаатимиз оддий: уруғдан бошланган “тарбия”ни далада узиб қўйманг. Қўлланмадаги барча қоидалар бир-бирига боғланган

технология занжир сифатида бажаринг, майса қалинлигини ўлчанг, сув ва озукани ўсимлик ҳолатига қараб бошқаринг. Ҳар бир янги ишловни кичик назорат майдонига таққослаб кўринг ва натижани дала журналига ёзиб бориңг. Яхши нав “hardware” бўлса, 2027 йил ҳосилини очадиган янги “software” айнан шу интизомли ва ўлчанадиган агротехника бўлади.

Хулоса

Research Square платформасида эълон қилинган янги мақоламизда Ўзбекистон бугўдйчилигининг ўн бир йиллик миллий маълумотларини, 2026 йилги аниқ мос нав-ҳудуд таққослашларини ва 154 тумандаги дала мониторингини бирлаштирдик. Таҳлилларимиз яровизация дастури билан боғлиқ ҳосил фарқини, дала мониторингини эса фарқнинг ўсимлик ҳаёти давомида қандай шаклланаётганини кўрсатди.

Энг муҳим натижа 973 гектарли пилотнинг бир йилда 685 минг гектардан ортқ майдонга чиқishi билан бошқарув бир-бирига яқинлашганда қандай натижа беришини аниглаб олиш бўлди. Бир хил нав ва ҳудудлардаги 92 та таққослашнинг барчаси ижобий бўлиши, 106 та туманда униб чиқishi ва фенологиянинг деярли бир йўналишда ўзгариши эса бу натижани жиддий ўрганишга арийдиган реал агрономик билимга айлантиради. Бу билим олимларимизни ушбу ижобий агрономик сигналларни чуқур ДНК даражасида таҳлил қилишга ундамоқда. Аммо фундаментал биологик билимни фермер амалиётга мослаштириш ва натижани миллий масштабда ўлчаш мумкинлиги аллақачон аён бўлди ва бу манфаат келтира бошлади.

Эпигенетик билимга асосланган деҳқончиликнинг бир йилдан келажакдаги суғуртариқдаги билимни фермер даласига тушириш, уруғдан бошлаб ўсимлик ҳаётини яхшироқ тушуниш ва мавжуд генетик “hardware” имкониятини тўғри агротехник “software” орқали тўлиқроқ очиш. Янги даврнинг муҳим бошланиш нуқталаридан бири уруғни тўғри “тарбиялаш” ва тайёрлашдир.

Шу йилнинг 16 июль куни Президентимиз раислигида бўлиб ўтган видеоселектор ййгилишида маҳаллаларда жиноятчиликни жиловлаш бўйича яратилган тизим ўз натижасини бераётгани, сўнгги уч йилда криминоген вазияти оғир бўлган 1162 та маҳалланинг 571 тасида жорий йилда бирорта жиноят содир бўлмагани қайд этилди.

Айтиши мумкинки, замонавий шаҳарларни бошқаришда рақамли технологиялар ва инновация ечимлардан самарали фойдаланиш жамоат хавфсизлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этмоқда. Рақамли технологиялар асосида йўлга қўйилган тизимлар хавф-хатарларни барвақт аниқлаш, тегишли хизматлар фаолиятини мувофиқлаштириш ва фуқаролар учун янада хавфсиз муҳит яратиш имконини бермоқда.

Ички ишлар вазирлиги “Хавфсиз шаҳар” тизимларини ривожлантириш маркази директори, майор Улугбек КУЛАНОВ билан суҳбатимиз шу ҳақда бўлди.

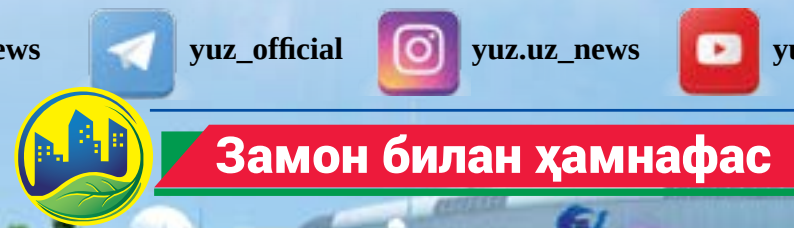
— “Хавфсиз шаҳар” концепцияси рақамли бошқарув ва замонавий хавфсизлик имкониятларининг уйғунлашувидир, — дейди Улугбек Куланов. — Бу рақамли ечимлар, замонавий кузатув воситалари ва ахборот технологиялари асосида фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ҳамда шаҳар инфратузилмасини самарали бошқаришга хизмат қилувчи комплекс тизимдир.

Республика ҳудудининг ягона электрон харитаси, уларни ўзаро боғловчи маълумотларни узатиш тармоғи ва яқиний қурилмалардан шакллантирилган ахборот-телекоммуникация инфра-тузилмаси “Хавфсиз шаҳар” ягона платформасининг технология асосини ташкил этади. Мазкур платформа негизида интеллектуал видеокузатув ва бошқа хавфсизлик тизимларини ягона ахборот муҳитига интеграция қилиш ҳамда улардан келиб тушаётган маълумотлар асосида реал вақт режимида мониторинг олиб бориш ва таҳлил этиш имконияти таъминланади.

Барча турдаги фавқулодда вазиятларни тезда аниқлаш ва уларга жавоб бериш, оқибатларини юмшатиш учун тезкор чоралар кўришга ёрдам берадиган видеотаҳлил ечимларидан фойдаланадиган дастурий таъминот юзга келиши мумкин бўлган ҳолатларни барвақт аниқлашда кўл келмоқда.

Хавфсиз шаҳар концепцияси доирасида яратилган сунъий интеллектга асосланган “Қалқон” ахборот тизими бутунгчи кунда барча

Хавфсизлик индекси бўйича Ўзбекистон бир неча йилдан бери олдинги ўринларни эгаллаб келмоқда. Бу нафақат сайёҳлар, ташриф буюрувчилар ёки хорижий экспертлар, балки асосий индикаторлар ёрдамида берилган баҳо. Аммо бир нарсани унутмаслик лозим. Ҳар қандай технологик ечимнинг самарадорлиги инсонлардаги хотиржамлик ва ишонч ҳисси билан белгиланади.

ХАВФСИЗ ШАҲАР: ТАРТИБ БОР ЖОЙДА ТАРАҚҚИЁТ ҲАМ БЎЛАДИ

ҳудудий ички ишлар бошқармаларида тўлиқ ишга туширилган. У орқали ҳудудлар онлайн кузатилади, криминоген вазият реал вақт режимида таҳлил қилинади. Куч ва воситалар самарали йўналтирилади ҳамда содир этилган жиноятларни тезкор фаш этиш имконияти кенгаймоқда.

Тизимнинг асосий афзалликларидан бири жараёнларнинг автоматлаштирилган ҳолда инсон омилининг бевоисита аралашувисиз ишлашидир. Сунъий интеллект асосидаги технологиялар маълумотларни қайта ишлаш ва таҳлил қилиш жараёнларини тезлаштириб, хавфсизлик билан боғлиқ вазиятларга ўз вақтида муносабат билдиришга, шу орқали хавфсизликни таъминлаш жараёнлари янада тақомиллашиб, фуқаролар учун қулай ва осойишта муҳит яратишга кўмаклашади.

Айни пайтда 111 минг 352 та интеллектуал видеокузатув камераси республика бўйлаб ягона платформага интеграция қилинган. 454 та сервер қурилмаси 13 та ҳудудга етказилиб, ишга туширилди. 13 та ҳудуд замонавий сервер ва маълумотларни қайта ишлаш инфра-тузилмаси билан қамраб олинди. 20 та вазирлик ва идора ҳамда 72 дан ортиқ маълумотлар базаси “Қалқон” платформасига интеграция қилинди. 2643 та мактабга 3936 камера ўрнатилиб, хавфсизлик назорати кучайтирилди.

— Йўллар, маҳаллалар, туризм масканларида “Хавфсиз шаҳар” тизимининг аҳамияти ва самараси нимадаража кўриняпти?

— “Хавфсиз шаҳар” тизимининг аҳамияти, аввало, хавфсизликни реал вақт режимида таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва содир бўлган ҳолатларга тегишли ташкилотлар томонидан тезкор муносабат билдиришда намоён бўлади.

Йўлларда транспорт оқими ва ҳаракат хавфсизлигини назорат қилиш, давлат рақам белгиларини аниқлаш имкониятлари яратилган. Шу билан бирга, олиб қочилган транспорт воситаларини қисқа фурсатда аниқлаш ва эгаларига қайтариш, қондабузарлик содир этган автомобиллар ҳаракатини кузатиш имконияти ҳам мавжуд. Масалан, тизим орқали ўғирланган ёки қидирувдаги автомобил аниқланганда, унинг давлат рақам белгиси видеокамералар томонидан қайд этилиб, тегишли хизматларга тезкор ахборот узатилади. Бу эса транспорт воситасини қисқа вақт ичида аниқлаш ва зарур чораларни кўришга ёрдам беради.

Маҳаллаларда интеллектуал видеокузатув камералари орқали ҳудудлар мунтазам назорат қилиниб, криминоген вазият таҳлил этилади. Айниқса, “қизил” тоифадаги маҳаллаларда бундай технологиялардан фойдаланиш хавфли ҳолатларни барвақт аниқлаш ва профилактик чораларни кучайтириш имконини бермоқда. 665 та “қизил” тоифадаги маҳалла ўрганилиб,

уларда 15 минг 232 та интеллектуал видеокузатув камерасини ўрнатиш режалаштирилган.

2019 йилдан бошлаб туристлар оқими йirik бўлган барча шаҳар ва ҳудудлар — Бухоро, Самарқанд, Хоразм, Хива, Қашқадарё ва Тошкент вилоятида хавфсиз туризмни таъминлаш бўйича айнан интеллектуал видеокузатув тизимини жорий этиш ишлари бошланган. Биринчи тажриба лойиҳаси Тошкент вилояти Бўстонлиқ туманида ишга туширилди.

Гавжум жойларда интеллектуал видеокузатув технологияларидан фойдаланиш сайёҳлар ва аҳоли учун хавфсиз муҳит яратишга хизмат қилади. Жумладан, йўқолган шахсларни аниқлаш, гумондор шахслар ёки транспорт воситаларини топиш каби вазиятларда тизимнинг имкониятларидан кенг фойдаланиш мумкин.

Республика миқёсида ситуацион-таҳлилий марказлар фаолиятини мувофиқлаштириш бошқармаси томонидан ушбу кўрсаткич умумлаштириб, таҳлил қилиб борилади. “Хавфсиз

шаҳар” марказининг асосий вазифаси эса тизимни жорий этиш, ривожлантириш, техник қўллаб-қувватлаш ҳамда модернизациялашдир.

— Агар барча камералар ишлаб турган бўлса-ю, лекин тизим жорий олдидан аниқлай олмаса, биз ҳақиқатан хавфсиз шаҳар қурган бўламизми?

— Республикамизда икки-уч миллион атрофида кузатув камералари ишлаб турибди. Улар тарқоқ ҳолда. Видеотасвирларни кузатиш, ундаги маълумотларни олиш ва қайта ишлаш учун инсон омили етарли эмас. Яъни шунча маълумотни фақатгина жиноят ёки нохуш ҳолат содир бўлгандан кейингина ишлаши мумкин ва бу оқибат билан курашишга олиб келади.

“Қалқон” ахборот тизимининг негизиде айни пайтда сервер имкониятларини кенгайтириш чоралари кўриляпти. Сунъий интеллект ёрдамида маълумотлар қайта ишланиб, тизим ўзин ахборот, сигнал бериб турмаса, минглаб камераларини инсон омилида назорат қилиш жуда ҳам қийин. Минглаб ходимлар бу фаолиятни амалга оширишга тўғри келади. Шу боис, бу платформанинг жорий этилиши нафақат ички ишлар, балки бошқа куч ишлатар тузилмалар, Миллий гвардия ва тезкор-қидирув тадбирлари билан шугулланувчи давлат органларига ҳам

бир қатор қўшимча қулайликлар ва техник имкониятлар яратяпти.

Хавфсизлик камераларнинг сони билан эмас, балки унинг сунъий интеллект томонидан қайта ишланиши, керак жойда зарур бўлган тизим ёки қурилма жорий этилиши билан боғлиқ, Чунки камера ўрнатишдан бўлса-ю, маълум бир муддат давомида на транспорт воситаси, на шахс юзини қайд этмаган бўлса, у қуруқ статистикага хизмат қилади, холос. Ёки бирор савдо-маиший хизмат кўрсатиш комплексининг 1000 дона камераси бор ва у фақат кузатувга асосланган бўлса, вақти келиб оқибат билан курашишга тўғри келади. Лекин ҳар қандай жараёни реал вақт режимида кузатиб бориш учун айнан танлаб олинган жойига қараб белгиланган тизимлар жорий этилади ва булар амалиётда ҳам ўзининг самарасини беради.

— Бутун тизим ҳуқуқбузарлик ва фавқулодда ҳолатни қайд этишдан ташқари хавфни олдидан аниқлашга интиломоқда. Сиз учун реактив хавфсизликдан предиктив хавфсизликга ўтишнинг энг муҳим шарти нима?

— Ҳамма ишни олдидан назоратда ушлаган ҳолда ҳаракат қилиш керак. Бу нима дегани? Қайси жойга қайси турдаги камера, датчик ўрнатилиши ва у қайси маълумотни қанча вақт оралиғида ёки қандай тўлқинда етказиб бериши керак деган саволга жавоб берилиши хавфсиз шаҳар инфратузилмасининг мазмунини ташкил этиши лозим.

Бу инфратузилмани жорий этиб, қамров даражасини ошириш самарадорликка олиб келади. Шундан кейинги босқичларда проактив, яъни оқибат эмас, унинг олдини олишга қаратилган сунъий интеллект технологияларини кенгайтириш, тақомиллаштириш талаб этилади. Муҳим вазифалардан бири ходимларимизни бу тизимлардан профессионал даражада фойдаланиш малакасини ошириш, ўқитиш ва ўргатишга эришмоғимиз лозим.

Бу борада маълум бир қадамлар қўйилмоқда. Мисол учун, яқинда Ички ишлар вазирлиги “Хавфсиз шаҳар” маркази ходимлари Марказий Осиё мутахассислари билан биргаликда IP Club Explorer Program дастури доирасида Хитойнинг Дунгуан ва Шенжен шаҳарларида технологик ўқув сафариде бўлди. Марказ ходимлари машғулотлар давомида автоматлаштирилган ишлаб чиқариш жараёнлари, видеокузатув ва ақлли шаҳар

технологиялари, киберхавфсизлик ва маълумотлар махфийлигини таъминлаш ечимлари, сунъий интеллект асосидаги хавфсизлик технологиялари, Anti-DDoS ва замонавий тармоқ хавфсизлиги, дата-марказ инфратузилмаси ва унинг барқарор ишлаш технологиялари билан яқиндан танишди.

Ҳозирги босқичда инфратузилма билан бир қаторда бир қанча йўналишларда сунъий интеллектни ҳам жорий этиш бўйича тизимларни ишлаб чиқиш ҳамда техник синовлардан ўтказиш ишлари амалга ошириляпти. Бу тизимлар барча вилоят марказлари, Тошкент шаҳри ҳамда Қорақалпоғистон Республикасида фаолият олиб бораётган тезкор бошқарув марказларида жамланади.

Тезкор бошқарув марказларига келиб тушган маълумотлар тизим ёрдамида аниқланади ҳамда энг охириги бошқарув қарорлари инсон томонидан қабул қилинади. Бу хавфсиз шаҳар тизимида жуда қулай ва тезкор восита. Шу инструментдан тўғри ва самарали фойдаланишни йўлга қўя олсак, аянам юқори кўрсаткичларга эга бўламиз.

— Агар биз 2030 йилдаги Тошкентта қараб, бутунгчи хавфсиз шаҳар тизимининг энг катта натижасини битта мезон билан баҳоласак, у нимада кўринади? Камералар ёхуд олди олинган ҳодисалар соними, жавоб бериш тизимини ёки одамларнинг “мен бу шаҳарда ўзимни хавфсиз ҳис қиламан” деган ишончини?

— Ақлли ва хавфсиз шаҳарлар тизимларини жорий этишда илгор бўлган Жанубий Корея, Сингапур, Хитой ҳамда АҚШ, Европа Иттифоқи давлатлари билан солиштирганда қиладиган ишларимиз ҳали кўп. Лекин сўнгги икки йил ичида илгари бўлмаган тизим жорий этилди, платформа ишга туширилди, республиканинг барча ҳудудларини қамраб олиш ишлари бошланди.

Республика миқёсида тизим ёрдамида очилмаган жиноятлар сони “нол”га тенг бўлиши, бу кўрсаткич тизимнинг самарасини кўрсатишини мақсад қилиб қўйганмиз. Жиноятчилик тенденцияси йилдан йилга пасайиб бориши, кўчаларда барча хизматларга бўлган эҳтиёжнинг босқичма-босқич камайиши, уларнинг вазифаларини замонавий ахборот технологиялари, автоматлаштирилган тизимлар эгаллаши, инсон омили минималлаштирилган, рақамлаштирилган, сунъий интеллект технологияларига асосланган тизимларни кенг жорий этиш орқали жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг самарали моделига ўтиш мумкин.

Хавфсизлик индекси бўйича Ўзбекистон бир неча йилдан буюн олдинги ўринларни эгаллаб келмоқда. Бу нафақат сайёҳлар, ташриф буюрувчилар ёки хорижий экспертлар, балки асосий индикаторлар ёрдамида берилган баҳо. Аммо бир нарсани унутмаслик лозим. Ҳар қандай технологик ечимнинг самарадорлиги инсонлардаги хотиржамлик ва ишонч ҳисси билан белгиланади.

Замонавий технологиялар қанчалик илгор ва қулай бўлмасин, уларнинг энг муҳим мезони инсон ҳаёти, соғлиғи, дахлсизлиги ва хавфсизлигини таъминлаш. Шу нуқтаи назардан, технологияларни жорий этишда нафақат техник имкониятлар ва самарадорлик, балки инсон манфати, хавфсизлиги ва давлатга бўлган ишончини таъминлаш масалалари ҳам устувор бўлиши шарт.

“Янги Ўзбекистон” мухбири
Рисолат МАДИЕВА суҳбатлашди.

Саломатлик — эл бойлиги

Бўлажак онанинг саломатлиги, ҳомилдорлик давридаги кузатув, хавф омилларини эрта аниқлаш, малакали туғуруқ ва дунёга келган чақалоқнинг ҳаёти учун кураш — бир-бирини тўлдирадиган жараён. Бутун мамлакатимизда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш тизими айнан шу узвийлик асосида тақомиллаштирилмоқда. Ҳомилдорликка тайёргарликдан бошланадиган тиббий кузатув чақалоқнинг дастлабки нафасигача, зарур ҳолатларда эса унинг ҳаётини сақлаб қолиш учун юқори технологияли тиббий ёрдамгача давом этади.

Сурхондарё вилоятида ҳозир фертил ёшдаги 747 минг 615 аёл истикомат қилади. Жорий йилнинг етти ойида уларнинг 575 минг 656 нафари тиббий кўрикдан ўтказилди. Текширувлар давомида экстрагенитал касалликлар аниқланган аёлларни соғломлаштиришга алоҳида эътибор қаратиляпти. Хасталик аломати аниқланган 162 минг 931 аёлнинг 150 минг 905 нафари зарур тиббий муолажалар билан қамраб олинди. Бу рақамлар ортида ҳомилдорлик давригача аёл соғлиғидаги хавф омилларини аниқлаш ва бартараф этиш масалари тўрибди.

— Тиббиётда эрта ташхис — муаммонинг олдини олишдаги муҳим омил. Мамлакатимизда касалликларнинг олдиндан аниқлаш бўйича зарур шарт-шароит яратиб берилмоқда, — дейди Республика она ва бола саломатлиги илмий-амалий тиббиёт маркази Сурхондарё

вилояти филиали директори ўринбосари Хайрулла Ашуров. — Масалан, муассасамизда бачадон бўйин саратонини ташхислаш учун ПЗР анализатори ва бошқа замонавий ускуналар қўлланяпти. 40 ёшдан ошган аёллар мазкур текширувлардан бепул ўтказиляпти. Туғуруқ жараёнида шифокорлардан тезкор қарор қилиш ва юқори малака талаб этилади. Айниқса, мураккаб туғуруқлар, оператив аралашувлар ва кўп қон йўқотиш билан боғлиқ ҳолатларда ҳар бир дақиқа ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Шу боис, Республика она ва бола саломатлиги илмий-амалий тиббиёт маркази вилоят филиалида тиббий ёрдам имкониятлари босқичма-босқич кенгайтирилмоқда.

Айниқса, янги туғилган чақалоқ учун ҳаётининг дастлабки соатлари ва кунлари алоҳида аҳамиятга эга. Муддатидан олдин ёки оғир асоратлар билан туғилган ёхуд шошилинч

СИФАТ, ТЕЗКОРЛИК ВА ҚУЛАЙЛИК — ТИББИЁТДАГИ ЯНГИЛАНИШЛАР ИНСОН ҚАДРИ УЧУН ХИЗМАТ ҚИЛМОҚДА

тиббий ёрдамга муҳтож чақалоқларга кўрсатиладиган ёрдам сифати кўп жиҳатдан ана шу имкониятларга боғлиқ, Республика она ва бола саломатлиги илмий-амалий тиббиёт маркази Сурхондарё вилояти филиалида чақалоқлар реанимацияси янги бўлимининг очилиши эса вилоятда неонатал тиббий ёрдам имкониятларини кенгайтирди.

Соҳадаги ислохотлар самара бера бошлади. Жорий йилнинг етти ойида вилоятда 38 минг 449 та туғуруқ қайд этилди. Гўдаклар ўлими эса ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 21 тага камайди. Бу, албатта, фақат битта муассаса ёки биргина тиббий ускуна натижаси эмас. У профилактика, тиббий кузатув, ўз вақтида йўналтириш, малакали туғуруқ ва чақалоққа кўрсатилаётган тиббий ёрдам борасидаги ислохотлар натижаси.

Тиббиёт тизимида замонавий биналар ва ускуналар қанчалик муҳим бўлмасин, уларнинг самараси, аввало, малакали кадрларга боғлиқ. Шу маънода, филиал нафақат даволаш, балки таълим ва малака ошириш маскани сифатида ҳам фаолият юритмоқда. Давлатимиз раҳбари ташаббуси асосида ташкил этилган Тошкент давлат тиббиёт университети Термиз филиалининг кафедраси ҳам ушбу марказда жойлашган.

Бу ерда бўлажак мутахассислар амалиётини бевосита клиник жараёнлар билан уйғун ҳолда ўрганмоқда. Клиник ординаторлар “устоз-шогирд” анъанаси асосида таълим олиб, кейинчалик ҳудудлардаги тиббиёт муассасаларида фаолият юритмоқда. Бу марказдаги тажриба ва билимининг туманларгача етиб боришга хизмат қилляпти.

Филиалда тиббий сифати ва бошқарув тизимини тақомиллаштиришга ҳам алоҳида эътибор қаратиломоқда. Менежмент ва сифат назорати тизимини жорий этиш бўйича ишлар бошланиб, муассаса ходимлари ўқитилди. 2025 йил августда муассаса 2025-2028 йиллар учун

халқаро аккредитация сертификатига эга бўлди. Бу тиббий хизмат сифатини халқаро мезонлар асосида оширишга хизмат қилляпти.

Илгари бошқа ҳудудда мавжуд бўлган юқори технологик тиббий хизматларнинг салмоқли қисми энди воҳанинг ўзиде кўрсатиломоқда. Бу борада қиймати 79,6 миллиард сўм бўлган Термиз тиббиёт кластери алоҳида аҳамиятга эга. У 300 муолага ва 450 ўқув ўрнига эга. Лойиҳани ташкил этиш босқичида мажмуанинг иқтисодий самараси ҳам ҳисоблаб чиқилган. Хусусан, юқори технологик тиббий муолажалар учун фуқароларнинг бошқа ҳудудларга бориши камайиши ҳисобига йилга 14,3 миллиард сўм тежалди. Бу рақам лойиҳа қийматининг қарийб 18 фоизига тенг. Шу тарика кластер сурхондарёликлар вақти ва нақдини тежаб, уларга юқори сифатли тиббий хизмат кўрсатади.

— Тиббиёт кластеридеги ҳар бир қават алоҳида йўналишга ихтисослашган. Биринчи қаватда беморларни қабул қилиш ва дастлабки диагностика жараёни бошланади. Қўйи қаватдаги радиология, МРТ, МСКТ ва рентген хизматларидан тортиб, юқори қаватлардаги мураккаб жарроҳлик амалиётларигача бу ерда тиббий ёрдамнинг яхлит занжирини шаклланган, — дейди Тиббиёт кластери директори ўринбосари Хайрулло Ҳайитов.

Кластердаги жарроҳлик бўлими кўзга кўринмайдиган катта механизм. Жарроҳлик хонаси бемор кўзи билан қараганда тиббиётнинг энг муҳим нуқтаси. Беморни жарроҳлик амалиётига тайёрлаш, турли лаборатория текширувлари ўтказиш, тўғри ташхис қўйиш, анестезиолог таъминот, жарроҳлик, реанимация, жарроҳликдан кейинги кузатув — буларнинг барчаси мураккаб ва жуда муҳим яхлит тизим. Шунинг учун замонавий жарроҳлик бўлимини бемор операция қилинадиган оддий хона сифатида баҳолаб бўлмайдди. У — тиббий механизмнинг юраги.

— Сурхондарё вилояти кўп тармоқли тиббиёт марказининг жарроҳлик блокига 190 та ўрин мавжуд. Унда қатор жарроҳлик йўналишлари жамланган. Терапевтик блок эса 210 та ўринга эга. Шу тарика мавжуд клиник база билан янги кластернинг имкониятлари бир-бирини тўлдирди, — дейди Тиббиёт кластери жарроҳлик бўлими бошлиғи Жўрабек Хўррамов.

Илгари фақат ийрик тиббиёт муассасаларида ёки пойтахтда қилинган мураккаб тиббий амалиётлар ҳозир маҳаллий шароитда бажарилмоқда. Янги, замонавий технологиялар ва мутахассислар салоҳияти жараёни юқори босқичга олиб чиқмоқда. Яъни тиббий хизматнинг мазмунини ўзгаряпти. Беморни бир муассасадан бошқасига йўналтирмай, зарур хизматлар имкон қадаб бир тизимнинг ўзиде кўрсатиляпти. Айни жараёнда рақамлаштириш ҳам муҳим. DMED тизим орқали тиббий маълумотларни электрон шаклда юритиш, бемор ҳақидаги маълумотларни тизимлаштириш ва хизматларни рақамли форматта ўтказиш шифокор учун ҳам, бемор учун ҳам қулайлик яратеди. Натижада тиббиётда яна бир муҳим таъминоти — аниқлик, тезкорлик ва узлуксизлик таъминланади.

— Тиббиёт кластерининг энг катта афзалликларидан бири тиббий хизматларнинг

марказлашуви. Сурхондарёдаги тиббиёт кластери туфайли 12 та марказ бир жойда жамланади. Натижада вилоят тиббиёти учун йилга ўртача 14 миллиард 355 миллион сўм тежаш имконияти юзга келади, — дейди Тиббиёт кластери директори Ботир Мамасоатов. — Бу рақамларни оддий мисол билан тушуниш мумкин. Илгари алоҳида-алоҳида жойлашган хизматлар учун турли инфратузилма, жиҳоз ва бошқа ресурслар зарур эди. Улар бир жойда жамланган, мавжуд имкониятлардан самарали фойдаланиш имкони туғилди. Яъни кластер тамойилининг моҳияти кўпроқ бино куриш эмас, мавжуд имкониятларни бир тизимга бириштириш дегани.

Тиббиётдаги ислохотлар марказида инсон қадрини туртибди. Биргина ҳаётини мисол: бандихонлик 74 ёшли Тўра бобо Жабборов замонавий тиббиёт имкониятларидан рози. Унинг юрагиде ўтказилган шунтлаш амалиёти ҳаётида янги саҳифа очди. Илгари бундай мураккаб жарроҳлик амалиёти учун узок манзилларга бориш керак эди. Ҳозир бундай юқори малакали тиббий ёрдам воҳанинг ўзиде кўрсатилаётгани беморлар учун катта қулайлик.

Сарвар ТўРАЕВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

